

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 24 (918) ■ 5 iyul 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

Yeni islahatlar konsepsiyası beynəlxalq miqyasda təqdir olunur

Azərbaycan iqtisadiyyatında son iki ildə yenidən vüsət alan inkişaf Prezident İlham Əliyev tərəfindən elan edilmiş yeni iqtisadi modelə keçidin uğurlu nəticələridir. Məlum olduğu kimi, 2016-cı ilin əvvəllərindən başlanan kompleks islahatlar milli iqtisadiyyatımızın inkişafında tamamilə yeni mərhələnin əsasını qoydu. Bununla da respublikamızda dayanıqlı və inklüziv inkişaf uğurla təmin edildi.

4 və daha çox islahat aparın 3 ölkədən biri

Əsaslı və sabitləşdirici tədbirlər nəticəsində milli valyutanın məzənnəsinin sabitləşməsi, ötən ildən etibarən bir qədər möhkəmlənməsi, makroiqtisadi dayanıqlığın güclənməsi, xarici ticarət dövriyyəsinin artması, qeyri-neft sektorunun artımı məhz həyata keçirilmiş yeni iqtisadi islahatların nəticələridir. Bütün bunlar beynəlxalq təşkilatların da diqqətindən yayınmayıb.

Son illərdə Azərbaycan Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən nəşr olunmuş Qlobal Rəqabətlik Hesabatında bir neçə pillə irəliləyib və 2017-ci ildə 137 ölkə arasında 35-ci yerdə qərarlaşıb. Bu uğur eyni zamanda, Dünya Bankı tərəfindən hazırlanan «Doing Business 2018» hesabatında da əksini tapıb. Azərbaycan bu hesabat üzrə ötən illə müqayisədə 8 pillə irəliləməklə yanaşı, Avropa və Mərkəzi Asiya regionu üzrə ən islahatçı 3 ölkədən biri kimi müəyyənləşdirilib. Belə ki, «Doing Business 2018» hesabatında Azərbaycan 190 ölkə arasında 57-ci pillədə qərarlaşıb, Avropa və Mərkəzi Asiya regionunda 4 və daha çox islahat aparın 3 ölkədən biridir.

Azərbaycanın bu hesabatlarda irəliləməsi təsadüfi deyil və kifayət qədər əsaslıdır. Belə ki, xüsusən son bir ildə ölkəmizdə «Doing Business»-in 10 indikatoru üzrə sıçrayışa bərabər islahatlar aparılıb. Məsələn, hazırda bizdə başlama üçün işçilərin qeydiyyatı da daxil olmaqla cəmi iki prosedur

və iki gün tələb olunur.

Tikinti icazələri sahəsində «bir pəncərə»nin fəaliyyəti, onlayn mürcətin tətbiqi və «ASAN Kommunal»ın texniki şərtləri təqdim etməsi nəticəsində prosedurların sayı 21-dən 9-a endirilib. Elektrikə çıxış üçün prosedurlar son bir ildə 7-dən 2-yə, günlərin sayı isə 69-dan 20-yə qədər endirilib. Əmlakın qeydiyyatı prosesi sürətləndirilib və cəmi 1 prosedur qalıb. Notariuslar Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestrı Xidməti ilə inteqrasiya olunub. Son bir ildə vergilərin ödənilməsi sahəsində də irəliləyişlər var: ƏDV-nin geri qaytarılması müddəti 45 gündən 20 günə endirilib, kameral yoxlamalar üçün 30 gün vaxt verilir. Gömrükdə «yaşıl dəhliz» və dünyada ilk dəfə olaraq Azərbaycanda onlayn vahid ixrac ərizəsinin tətbiqi mühüm «Doing Business» islahatlarıdır.

Dünyanın iki ən nüfuzlu iqtisadi yönümlü hesabatında Azərbaycanın inamla irəliləməsi ölkəmizdə aparılan davamlı və sistemli islahatların uğuruna dünya ictimaiyyətinin verdiyi yüksək qiymətdir.

Rəqəmlər inkişafdan xəbər verir

Qeyd edək ki, bu ilin yanvar ayından bəri ölkənin ümumi daxili məhsulu əvvəlki ilin eyni dövrünə nisbətən 1,1 faiz artaraq 29 milyard 294 milyon manata çatıb. ÜDM istehsalının 48,8 faizi sənayedə, 9,9 faizi ticarətdə, 6,7 faizi tikintidə, 6,1 faizi nəqliyyat və anbara təsərrüfatı, 3,5 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və ba-

lıqçılıq, 2,6 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 1,6 faizi informasiya və rabitə sahələrində, 13,8 faizi digər sahələrdə istehsal edilib. Əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda əlavə dəyər istehsalı 1,9 faiz artıb. Əhalinin hər nəfərinə düşən ÜDM 2991,1 manata bərabər olub.

Sənaye müəssisələri tərəfindən isə 2018-ci ilin yanvar-may aylarında 19,2 milyard manatlıq və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0,7 faiz çox sənaye məhsulu istehsal edilib. Sənayenin qeyri-neft sektorunda məhsul istehsalı 7,6 faiz artıb. Sənaye məhsulunun 73,2 faizi mədənçixarmanın sektorunda, 22 faizi emal sektorunda, 4,2 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı sektorunda, 0,6 faizi isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorunda istehsal olunub.

Bu ilin ötən dövründə ölkənin

iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitala 5 milyard 240,8 milyon manat yönəldilib. Bu vəsaitin 2 milyard 887,1 milyon manatı və ya 55,1 faizi qeyri-neft sektoruna sərf edilib və bu sektorda investisiyaların həcmi ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 39,3 faiz artıb. Ümumi sərmayənin 72,5 faizi bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf edilib, istifadə olunmuş vəsaitin 73,1 faizi məhsul istehsalı obyektlərinin, 20,8 faizi xidmət sahələri üzrə obyektlərin, 6,1 faizi isə ümumi sahəsi 640,8 min kvadratmetr olan yaşayış evlərinin tikintisinin payına düşüb. Daxili mənbələrdən əsas kapitala yönəldilmiş vəsait ümumi sərmayənin 53,7 faizini təşkil edib.

Son illər Azərbaycan iqtisadiyyatında həyata keçirilən islahatlarda qarşıya qoyulan əsas vəzifələrdən biri xüsusən qeyri-neft sektoruna üzrə ixracçılıq məhsul istehsalının artırılması, ixracın təş-

viqi, xarici bazarların tapılmasıdır. Son dövrlərin yekunları bu istiqamətdə artan xətt üzrə uğurların əldə edilməsindən xəbər verir. 2018-ci ilin arxada qalan dövrü də bu baxımdan əlamətdardır. Belə ki, 2018-ci ildə respublikamızdan xarici ölkələrə 485,3 milyon ABŞ dolları dəyərində məhsul ixrac edilib. Bu, 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 77 milyon ABŞ dolları və ya 19 faiz çoxdur. Bu ilin qeyd olunan dövründə Rusiya Federasiyasına 135,4 milyon, Türkiyəyə 127,2 milyon, Gürcüstana 52,5 milyon, İsveçrəyə 39,6 milyon və Çinə 16 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac edilib.

2018-ci ilin ötən ayları ərzində ixrac edilən qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında elektrik enerjisi (47,3 milyon ABŞ dolları), tomat (42,5 milyon ABŞ dolları) və ilkin formalı polietilenin (35 milyon ABŞ dolları) ilk 3 yeri tutub. Həmçinin qızıl, qabığı tə-

mizlənməmiş meşə fındığı, pambıq lifi, xurma, emal olunmamış aşqarlanmamış alüminium və digər bu kimi məhsullar qeyri-neft ixracında mühüm paya sahib olub. Ümumiyyətlə isə, bu dövr ərzində meyvə-tərəvəz ixracı 111,1 milyon, plastmas və onlardan hazırlanan məmulatların ixracı 45,8 milyon, alüminium və onlardan hazırlanan məmulatların ixracı 44,7 milyon, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatların ixracı 22,3 milyon, kimya sənayesi məhsullarının ixracı 18,4 milyon ABŞ dolları təşkil edib.

2018-ci ilin ötən dövründə «azexport.az» portalına 222,5 milyon ABŞ dolları məbləğində ixrac sifarişləri daxil olub. Ümumilikdə isə, 2017-ci ilin yanvar ayından indiyə kimi «Azexport.az» portalına dünyanın 93 ölkəsindən daxil olan ixrac sifarişlərinin dəyəri 697,5 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. 2018-ci ilin ilk 4 ayında portala daxil olan ixrac sifarişlərinin ölkələr üzrə bölgüsündə ilk beşlikdə Rusiya (19 faiz), ABŞ (7,8 faiz), Türkiyə (7,4 faiz), İran (6,1 faiz) və Səudiyyə Ərəbistanı (4,3 faiz) qərarlaşıb. Daxil olan sifarişləri məhsullar üzrə təhlil etdikdə məlum olmuşdur ki, cari ilin aprel ayında ən çox ixrac sifarişləri şorab, yumurta, nar şirəsi, alma, fındıq ləpəsi, qənnadı məhsulları, pomidor, buğda kəpəyi, makaron, çay, zəfəran, pambıq yağı, tibbi tənzif, dekorativ güllər, mühərrik yağı, tikinti materialları və s. mallara daxil olub.

Ölkədə həyata keçirilən islahatlar 2018-ci ilin arxada qalan aylarında iqtisadiyyatın bir çox sahəsinə əhatə edərək artımın əldə olunmasına yol açıb. İlin başa çatmasına isə hələ çox var. Şübhə yoxdur ki, başlanmış yeni iqtisadi islahatların nəticəsi kimi 2018-ci il Azərbaycanın iqtisadi inkişafında növbəti uğurlu dövr olacaq.

«Azərbaycan» qəzeti, 3 iyul 2018

Azərbaycan polisi 100 illik yubileyini qeyd etdi

Prezident İlham Əliyev polis orqanlarının şəxsi heyatına təbrik məktubu ünvanlayıb

Məktubda deyilir: «Hörmətli polis əməkdaşları və veteranları! Sizi Azərbaycan polisinin yaranmasının 100 illik yubileyi münasibətilə təbrik edirəm. Bu tarix yalnız ölkəmizin daxili işlər orqanları üçün deyil, bütünlükdə müstəqil Azərbaycan dövləti üçün əlamətdar hadisədir.

1918-ci il iyulun 2-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin qərarı ilə ilk polis orqanları yaradılmış və bununla da Azərbaycan polisinin əsası qoyulmuşdur.

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev 1969-cu ildə respublikaya rəhbər seçildikdən sonra Daxili İşlər Nazirliyi əməkdaşlarının vətənpərvərlik ruhunda təlim-tərbiyəsinə və peşəkarlığının artırılmasına xüsusi önəm vermişdir.

1991-ci ildə yenidən dövlət müstəqilliyini bərpa etmiş respublikamızda baş verən dağıdıcı proseslər, yaranmış hakimiyyət böhranı və idarəolunmaz vəziyyət dövlətçiliyin əsas sütunlarından olan polis orqanlarına da mənfi təsir göstərmişdi. Ölkədə cinayətkarlıq kəskin şəkildə artmış, kriminogen du-

rum nəzarətdən çıxmışdı. Yalnız 1993-cü il iyunun 15-də xalqın təkidli ilə ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycana siyasi rəhbərliyə qayıtması dövlətçiliyimizi uçurumdan xilas etdi. Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə ölkədə ictimai-siyasi sabitlik təmin edildi, daxili işlər orqanlarının fəaliyyətində əsaslı dönüş yaradıldı və onun sıraları dövlətə və xalqına sədaqətli şəxsi heyətlə komplektləşdirildi.

Bu gün Heydər Əliyev siyasəti uğurla davam etdirilir. Ulu Öndərin qoydu-

ğu təməllər üzərində güclü dövlət qurulmuşdur. Ölkəmizdə siyasi sabitlik, əmin-amanlıq hökm sürür, qanunun aliliyi təmin edilir, insan hüquqları ədalətli şəkildə qorunur.

Hazırda Azərbaycan polisi güclü nizam-intizama, yüksək peşəkarlığa malik, müasir maddi-texniki imkanlarla təchiz edilmiş, dövlətçiliyimizin qorunması işində önəmli xidmətləri olan mühüm dövlət təsisatıdır.

Dövlət tərəfindən daxili işlər orqanları əməkdaşlarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində daim kompleks tədbirlər həyata keçirilib və bu sahədə dövlət qayğısı gələcəkdə də davam etdiriləcək. Öz növbəsində, Azərbaycan polisi fəaliyyətini müasir tələblərə uyğun təkmilləşdirərək, cinayətkarlığa qarşı mübarizəni daha böyük əzmlə və qətiyyətlə aparmalıdır.

Əminəm ki, daxili işlər orqanlarının şəxsi heyəti bundan sonra da vəzifələrini şərəflə yerinə yetirəcək.

Sizi bir daha əlamətdar yubiley münasibətilə təbrik edir, dövlətimiz və cəmiyyətimiz üçün önəmli fəaliyyətinizdə yeni uğurlar arzulayıram».

«AmCham»-la görüşdə bir sıra məsələlər müzakirə edilib

İyunun 28-də Azərbaycanda Amerika Ticarət Palatası («AmCham») və Vergilər Nazirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə «Vergi sahəsində qarşılıqlı etimad» mövzusunda «dəyirmi masa» keçirilib. Tədbirdə vergilər naziri Mikayıl Cəbbarov, Vergilər Nazirliyinin digər vəzifəli şəxsləri, «AmCham»-ın rəhbərliyi və təşkilatı üzv şirkətlər iştirak ediblər.

Görüşdə vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, vergi sistemində şəffaflığın təmin edilməsi və digər məsələlər ətrafı müzakirə edilib. Vergilər naziri Mikayıl Cəbbarov vergi orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında qarşılıqlı etimadın artırılması, vergi siyasətinin müəyyənləşdirilməsində ictimai əməkdaşlığın və dövlət-biznes münasibətlərində institusional dialoqun keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb. Bildirilib ki, sahibkarlar vergi orqanlarının baxışlarını bilməli, vergi orqanları isə işgüzar dairələrin yanaşmasını öyrənməlidirlər ki, bu da veriləcək qərarların keyfiyyətinə birbaşa təsir edir.

Vergilər naziri ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən rəhbərlik etdiyi qurumun qarşısına vergi mühitinin cəlbəciliyinin artırılması, vergi inzibatiçiliyinin təkmilləşdirilməsi, vergi yükünün optimallaşdırılması, vergi orqanlarında şəffaflı-

ğın təmin olunması istiqamətlərində aydın vəzifələr müəyyənləşdirdiyini qeyd edib. Vergi sisteminin sahibkarlar üçün əvvəlcədən proqnozlaşdırıla bilən və şəffaf, vergi mühitinin isə bərabər və ədalətli olacağını vurğulayan nazir kiçik sahibkarlığın vergi yükünün azaldılacağı, eyni zamanda əməkhaqqına olan ümumi vergi yükünün yavaşca yeni mexanizmlərin tətbiqi üzərində iş getdiyini diqqətə çatdırıb.

Görüşdə, həmçinin, «kölgə iqtisadiyyatı»nın leqal biznes üçün yaratdığı çətinliklər, onun ədalətli biznesin aparılmasına və dövlətin vergi daxilolmalarına mənfi təsiri, həmçinin biznesin mövcud vergi praktikasında müşahidə edilən risklər müzakirə edilib. Şirkət nümayəndələri qeyri-leqal fəaliyyətin onların bazar payına ciddi təsir etdiyini, ədalətli rəqabətin təmin edilməsi istiqamətində birgə əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayıblar. Dövlətin leqal biznesin uğurunda maraqlı olduğunu qeyd edən vergilər naziri «kölgə iqtisadiyyatı»nın və uçoqdan konar fəaliyyətin təkcə biznesə deyil, dövlət gəlirlərinə də mənfi təsir etdiyini və bunu məqbul hesab etmədiklərini, qeyri-leqal fəaliyyət imkanlarının daraldılmasına nail olmağın vacibliyini bildirib.

Davamı 2-ci səhifədə

Vergilər Nazirliyində struktur islahatları aparılıb

səh. 2

İkitərəfli əməkdaşlıq maliyyə şəffaflığının təmin edilməsinə töhfə verəcək

səh. 3

Nağdsız ödənişlərlə bağlı mühüm layihələr həyata keçirilib

səh. 4

Qeyri-rəsmi məşğulluq insanların hüquqlarının pozulmasına və vergidən yayınmalara səbəb olur

səh. 5

«AmCham»la görüşdə bir sıra məsələlər müzakirə edilib

Əvvəli 1-ci səhifədə

Görüşdə biznes praktikasında rast gəlinən risklər, hesabatlılığın aparılmasında müşahidə olunan problemlər, vergilərin minimalaşdırılması üçün qeyri-qanuni vasitələrdən istifadə halları və s. müzakirə edilib, vergi güzəştlərinin ünvanlılığının təmin edilməsi zərurəti vurğulanıb. 2018-ci ilin vergi inzibatchılığında keçid ili olduğunu deyən M.Cabbarov mövcud vergi yükü və vergi inzibatchılığı ilə vergi mədəniyyəti arasında fərqi olduğunu və bunun aradan qaldırılmasının vacibliyini qeyd edib. Aparılacaq vergi islahatlarının prioritet istiqamətləri sırasında uçot sisteminin qaydaya salınması və vergi mədəniyyətinin artırılmasının da olacağını diqqətə çatdıran nazir dövlət-biznes münasibətlərində aydın münasibətlər qurulmasının vacibliyini ifadə edib.

rində aydın münasibətlər qurulmasının vacibliyini ifadə edib.

«AmCham»ın vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi prosesində daim iştirak etdiyini bildiren M.Cabbarov təşkilat tərəfindən hər il hazırlanan və iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində aparılacaq islahatlara dair təkliflər toplusunu özündə ehtiva edən «Ağ sənəd»in əhəmiyyətini vurğulayıb və təkliflərin vaxtında öyrənilərək elə həmin il müzakirələrə çıxarılması məqsədilə onun hazırlanma və təqdim edilməsi müddətlərinin tezləşdirilməsi ilə bağlı təkliflərini verib.

Görüşdə iş adamlarını maraqlandıran məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb, vergi qanunvericiliyinin tətbiqi və vergi inzibatchılığı ilə bağlı tədbir iştirakçılarının sualları cavablandırılıb.

Vergi orqanlarına müraciətlərin sayı azalıb

2018-ci ilin may ayı ərzində vergi orqanlarına 8288 müraciət daxil olub. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 918 müraciət və ya 10 faiz azdır. Müraciətlərin 92,5 faizi ərizə, 7,2 faizi şikayət, 0,2 faizi isə təklifdir.

Ötən ay vergi orqanlarına daxil olan müraciətlərin 37,8 faizi kameral vergi yoxlamaları, 30,9 faizi müxtəlif arayışların alınması, 10,6 faizi vergi borcları, 3,4 faizi vergidən yayıma, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti, nağd hesablaşmaların aparılması qaydalarının pozulması, 2,0 faizi vergi qanunvericiliyinin tətbiqi, qalanları isə digər məsələlərlə bağlı olub. Bütün müraciətlərə vaxtında baxılıb, 75 faizi müsbət həll olunub.

Ay ərzində Vergilər Nazirliyinin aparatı, bölgələrdə fəaliyyət göstərən yerli vergi orqanları və vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzləri də daxil olmaqla, vergi orqanlarının müxtəlif səviyyədə rəhbər vəzifəli şəxsləri və vergi əməkdaşları tərəfindən ümumilikdə 459 vətəndaş qəbul edilib.

2018-ci ilin may ayında vergi orqanlarının aidiyyəti struktur bölmələrinin və vahidlərinin rəhbərləri və digər vəzifəli şəxsləri tərəfindən ümumilikdə 492 vətəndaş qəbul edilib. Hər bir vətəndaşın müraciətinə fərdi qaydada yanaşılıb, onların qanuni tələblərinin müsbət həll olunması üçün lazımı tədbirlər görülüb və müvafiq izahatlar verilib.

Büdcədə dəyişikliklə bağlı açıqlama

İyunun 29-da Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin növbədənəkar sessiyasının sonuncu plenar iclasında çıxış edən maliyyə naziri Samir Şerifov bildirib ki, xam neftin dünya bazarlarında qiymətinin əhəmiyyətli dərəcədə artması dövlət və icmal büdcələrinin müvafiq gəlir göstəricilərinin dəqiqləşdirilməsinə şərait yaradıb.

2018-ci il üzrə təsdiq edilmiş dövlət büdcəsinə görə büdcə gəlirlərinin hesablanmasında neftin qiymətinin bir barel üçün 45 dollar proqnozunda istifadə olunub. Həmin proqnoz 10 dollar artırılaraq bir barel üçün 55 dollara çatdırılmasına təklif edilib.

Bunun nəticəsində neft gəlirlərinin Vergilər Nazirliyinin xətti ilə dövlət büdcəsinə əks olunan daxilolmaları 500 milyon manat məbləğində artırılacaq. Bu artım

əsasən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən xarici neft şirkətlərindən mənfəət vergisi qismində əlavə gözlənilən daxilolmalar hesabına proqnozlaşdırılır.

Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, Vergilər Nazirliyinin xətti ilə qeyri-neft sektoru üzrə gəlir proqnozunun təsdiq olunmuş büdcə ilə müqayisədə 1 milyard 27 milyon manat məbləğində azaldılması zərurəti yaranıb. Həmin zəruri dəyişiklik əvvəlki illərdə vergi ödəyicilərinin, əsasən də qeyri-neft sektorunda fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərindən proqnozla nəzərdə tutulduğundan artıq alınmış vergi ödənişlərinin sahibkarlara geri qaytarılması və ya cari büdcədə ilində ödəniləcək vergilərlə əvəzləndirilməsi ilə bağlıdır.

Noticədən Vergilər Nazirliyinin xətti ilə 2018-ci il dövlət büdcəsinin təmin olunması nəzərdə tutulan məcmu daxilolmaların 527 milyon manat azaldılması dövlət büdcəsinə öz əksini tapmalıdır.

Vergilər Nazirliyində struktur islahatları aparılıb

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin milli iqtisadiyyatın şəffaflığının artırılması istiqamətində qarşıya qoyduğu vəzifələrin icrası, Vergilər Nazirliyində funksional idarəetmənin səmərəliliyinin artırılması, vergi ödəmələri və vergi orqanlarının fəaliyyəti üzərində nəzarətin gücləndirilməsi, vergi sisteminin hədəflərinə xidmət edən dinamik struktura malik müasir inzibatchılığın qurulması məqsədilə nazirliyin strukturunda dəyişikliklər həyata keçirilib.

Vergilər Nazirliyinin aparatının yeni strukturunda nazirliyin Aparatı, Sənədlərlə iş və vətəndaş müraciətlərinə baxılması departamenti (Katiblik), Vergi audit, İqtisadi təhlil və ekspertiza, Vergi siyasəti, Vergi öhdəliklərinin icrasına nəzarət, Vergi ödəyicilərinə xidmət, Dövlət qeydiyyatı və uçota nəzarət, İkitərəfli və çöxtərəfli sazişlərin icrasına nəzarət, Hüquq, Yerli qurumların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, Rəqəmsal vergi inzibatchılığı, İnsan resursları, Maliyyə, Daxili təhlükəsizlik departamentləri, habelə Media və Kommunikasiya Mərkəzi fəaliyyət göstərəcək. Vergilər Nazirliyinin yeni strukturunu iyulun 1-dən fəaliyyətə başlayacaq.

Vergilər nazirinin əmri ilə nazirliyin struktur vahidlərinin funksional fəaliyyəti və vəzifələrinin bölgüsündə də dəyişikliklər edilib. Vergi ödəyicilərindən daxil olan şikayətlərin baxılması işinin təkmilləşdirilməsi, funksional struktur vahidlərinin bu şikayətlərə baxılması zamanı vəzifə öhdəliklərinin keyfiyyətli icrasının təmin edilməsi məqsədilə Nazirliyin Sənədlərlə iş və vətəndaş müraciətlərinə baxılması departamentində (Katiblik) İnzibati şikayətlərin araşdırılması idarəsi yaradılıb. Yeni idarə vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinin icrasına cavabdeh qurumların fəaliyyətinə konar nəzarəti həyata keçirəcək, mümkün korruptsiya elementlərinin qarşısının alınması və sahibkarlıq subyektlərindən daxil olan inzibati şikayətlərin sürətlə və səmərəli şəkildə həll edilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərəcək.

Vergi yoxlamalarının unifikasiyası və yoxlamaların keyfiyyət göstəricilərinin artırılması məqsədilə nazirliyin aparatında Vergi audit departamenti yaradılıb. Departament nazirliyin digər strukturlarının vəzifələrinə aid edilmiş yoxlayıcı funksiyaları cəmləyəcək, sahibkarlıq subyektlərində aparılan

vergi nəzarəti tədbirlərinin koordinasiyasını həyata keçirəcək.

Ölkə iqtisadiyyatının yeni inkişaf strategiyasında və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş «Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri»ndə nəzərdə tutulan hədəflərə nail olunması, habelə vergi sisteminin və vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinin elmi təhlillərə əsaslanaraq həyata keçirilməsi məqsədilə aparılan islahatlar çərçivəsində vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin makro və mikroiqtsadi təhlili ilə məşğul olacaq yeni strukturlar yaradılıb. Yeni yaradılan İqtisadi təhlil və ekspertiza departamentinin əsas funksional vəzifələrinə vergi bəyannamələrinin təhlili ilə yanaşı, iqtisadiyyatın real sektorunun və vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin mikroiqtsadi səviyyədə araşdırılması da daxil edilib. Eyni zamanda, departament vergi proqnozlaşdırılması və vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin təhlili prosesində müasir analitik-diaqnostik metodları və modeləşdirmə-simulyasiya üsullarını da tətbiq edəcək. Bununla yanaşı, iqtisadiyyat üçün həyati əhəmiyyət daşıyan bir sıra sahələrdəki iqtisadi proseslərin dərinləşdirilməsi, bu araşdırmanın nəticələri əsasında vergi orqanlarının həmin sahələrdə iş keyfiyyətinin artırılması nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə üç mühüm istiqamət- aksizli mallar, neft-qaz fəaliyyəti iştirakçıları və maliyyə-sənaye qrupları üzrə ayrıca iş aparılacaqdır.

Yeni yaradılan İkitərəfli və çöxtərəfli sazişlərin icrasına nəzarət departamenti ölkəmizin vergitutma sahəsində qoşulduğu sazişlərin icrası prosesini, məlumat mübadiləsinin aparılmasını və maliyyə institutlarında vergi monitorinqini həyata keçirəcək.

Struktur islahatları çərçivəsində yaradılan Rəqəmsal vergi inzibatchılığı departamenti elektron vergi inzibatchılığının tətbiqi, onun texnoloji təminatının daha yüksək səviyyəyə çatdırılması, məsafədən vergi xidmətlərinin göstərilməsi, müasir rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi, operativ informasiya mübadiləsinin təmin edilməsi, informasiya təhlükəsizliyi sisteminin idarə edilməsi və vergi ödəyicilərinə aid məlumatların məxfiliyinin tam qorunması ilə məşğul olacaq.

Aparılan islahatlar çərçivəsində digər struktur bölmələrinin funksional vəzifələrinin optimallaşdırılması həyata keçirilib. Qeyd olunmalıdır ki, vergi sisteminin aparılan struktur islahatlarına qarşıqlıq təsirlərinin kompleks araşdırılması aparılacaq və bu əsasda vergi siyasətinin taktiki və strateji çərçivələri daim təkmilləşdiriləcəkdir. Bununla yanaşı, fərdi sahibkarlarla aparılan işlərin keyfiyyətinin artırılması, fiziki şəxslərin vergitutma məsələləri ilə

bağlı qarşılaşdığı məsələlərin həlli və bu istiqamətdə mövcud qanunvericiliyin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə, ilk dəfə olaraq, departamentin tərkibində ayrıca fəaliyyət göstərəcək «Fiziki şəxslərlə iş şöbəsi» yaradılıb.

Vergi ödəyicilərinə xidmətin keyfiyyətinin artırılması, müxtəlif təcrübəyə əsaslanan yeni xidmətlərin təşkili, mövcud elektron və ünvanlı xidmətlər sisteminin inkişaf etdirilməsi məqsədilə Vergi ödəyicilərinə xidmət departamentinin strukturu təkmilləşdirilib. Departament, əsasən, vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi, habelə xidmətlərin monitorinqi və təhlili sahəsində funksional vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində fəaliyyətini gücləndirəcək.

Sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı prosesi yeni yaradılan Dövlət qeydiyyatı və uçota nəzarət departamentinə həvalə edilib. Departament kommersiya hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların dövlət qeydiyyatı işinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, uçot-qeydiyyat məlumat bazalarının təhlili istiqamətində fəaliyyət göstərəcək.

Yeni yaradılan İkitərəfli və çöxtərəfli sazişlərin icrasına nəzarət departamenti ölkəmizin vergitutma sahəsində qoşulduğu sazişlərin icrası prosesini, məlumat mübadiləsinin aparılmasını və maliyyə institutlarında vergi monitorinqini həyata keçirəcək.

Struktur islahatları çərçivəsində yaradılan Rəqəmsal vergi inzibatchılığı departamenti elektron vergi inzibatchılığının tətbiqi, onun texnoloji təminatının daha yüksək səviyyəyə çatdırılması, məsafədən vergi xidmətlərinin göstərilməsi, müasir rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi, operativ informasiya mübadiləsinin təmin edilməsi, informasiya təhlükəsizliyi sisteminin idarə edilməsi və vergi ödəyicilərinə aid məlumatların məxfiliyinin tam qorunması ilə məşğul olacaq.

Aparılan islahatlar çərçivəsində digər struktur bölmələrinin funksional vəzifələrinin optimallaşdırılması həyata keçirilib.

Qeyd olunmalıdır ki, vergi sisteminin aparılan struktur islahatlarına qarşıqlıq təsirlərinin kompleks araşdırılması aparılacaq və bu əsasda vergi siyasətinin taktiki və strateji çərçivələri daim təkmilləşdiriləcəkdir. Bununla yanaşı, fərdi sahibkarlarla aparılan işlərin keyfiyyətinin artırılması, fiziki şəxslərin vergitutma məsələləri ilə

Struktur islahatları sahibkarlara nə vəd edir?

Vergilər Nazirliyində yeni apelyasiya sistemi korruptsiya elementlərinin qarşısının alınmasına xidmət edəcək

Vergilər Nazirliyinin strukturundakı ən vacib institusional yeniliklərdən biri nazirliyin Sənədlərlə iş və vətəndaş müraciətlərinə baxılması departamentində (Katiblik) İnzibati şikayətlərin araşdırılması idarəsinin yaradılmasıdır. Yeni idarə vergi ödəyicilərdən daxil olan şikayətlərin baxılmasını işinin təkmilləşdirilməsi və funksional struktur vahidlərinin vəzifə öhdəliklərinin keyfiyyətli icrasının təmin edilməsi məqsədilə yaradılıb. Bu idarənin təsis edilməsi faktiki olaraq vergi orqanlarında müstəqil arbitr funksiyalarına malik yeni bir apelyasiya institutunun formalaşmasına gətirəcək, vergi orqanlarının fəaliyyətindən inzibati şikayətlərin baxılması, bütövlükdə şikayət institutu bir struktur altında cəmləşdiriləcək.

Qeyd olunmalıdır ki, sonuncu dəyişikliklə qədər Vergilər Nazirliyinə daxil olan şikayətlərin baxılması qaydası belə müəyyənləşdirilməmişdi: sahibkar yerli vergi orqanlarının fəaliyyətindən, qərar və aktlarından narazı qaldığı halda, yuxarı vergi orqanına, yəni Vergilər Nazirliyinə müraciət edirdi. Yerli orqanların qərarlarına öz səlahiyyətləri çərçivəsində nəzarət edən struktur vahidi həmin işlər üzrə şikayətlərə baxır, şikayətləri «İnzibati icraat haqqında» və «Vətəndaş müraciətləri haqqında» qanunlarının əsasında araşdırır və ona hüquqi qiymət verir.

Vergilər Nazirliyinin Sənədlərlə iş və vətəndaş müraciətlərinə baxılması departamentinin (Katiblik) baş direktoru Nigar Alimovanın sözlərinə görə, yeni strukturun yaradılmasının əsas məqsədi vergi orqanlarında apelyasiya institutunu təkmilləşdirməklə başvermə ehtimalı yüksək olan korruptsiya elementlərinin sayını sifira yaxınlaşdırmaqdır: «Bu struktur dəyişikliyi ilə inzibati şikayətlərə baxan yeni bir apelyasiya institutu formalaşır ki, bu da həm funksional strukturların işinin daha keyfiyyətli qurulmasına, həm qanunsuz vergi yoxlamalarının, kameral hesablamaların və operativ nəzarət tədbirlərinin sayının azaldılmasına, həm də nəzarət tədbirlərində risk elementlərinin minimalaşdırılmasına şərait yaradır».

Yeni apelyasiya sisteminə inzibati şikayətlərə baxan struktur yerli vergi orqanlarının fəaliyyətinə, onların qəbul etdikləri qərarların qanunvericiliyə uyğun olub-olmamasını araşdıracaq, nöqsanlar müəyyən edildiyi halda, qərarlara məsul olan vergi orqanları əməkdaşları barədə müvafiq intizam tən-

behi ilə bağlı rəhbərlik qarşısında məsələ qaldıracaq. Bu zaman inzibati şikayətlərə funksional rəhbərliyi həyata keçirən yuxarı orqan tərəfindən deyil, arbitr rolunda çıxış edən yeni struktur tərəfindən baxılacaq. Bu addımlar nəzarət tədbirləri həyata keçirən yoxlama strukturları ilə vergi ödəyicisi arasında ki münasibətlərin normalaşdırılması, vergi ödəyicisi, vergi əməkdaşı və rəhbər strukturun münasibətlərinin açıq və bərabərhuquqlu səviyyəyə gətirilməsi məqsədi daşıyır.

N.Alimovanın sözlərinə görə, yeni apelyasiya sisteminin qurulması həm də sistemin diaqnostikasını həyata keçirməyə, bilavasitə vergi ödəyicisi ilə əlaqədar yerli vergi orqanlarının və onların işinə nəzarət edən strukturların işini nə dərəcədə keyfiyyətli qurmasını qiymətləndirməyə və Vergilər Nazirliyinin bu sahədə strategiyasını daha şəffaf və düzgün qurmağa imkan verəcək.

Vergilər Nazirliyi sahibkarlıq subyektlərinin nəzərinə çatdırır ki, vergi sisteminə korruptsiya hallarının kökününlən kəsilməsi üçün ciddi addımlar atılır və sahibkarlar onları narahat edən ən xırda məsələlərlə, xüsusən korruptsiya halları, vergi əməkdaşlarının hərəkət və hərəkətsizliyi ilə bağlı bütün mövcud kommunikasiya vasitələri ilə,

o cümlədən «195-1» Çağrı Mərkəzi, eləcə də nazirliyin rəsmi internet saytındakı əlaqə kanalları üzərindən yazılı müraciət edə bilərlər.

Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin keyfiyyəti artırılacaq

Vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində aparılmış dəyişikliklər vergi ödəyicilərinə xidmətin keyfiyyətinin artırılması, müxtəlif təcrübəyə əsaslanan yeni xidmətlərin təşkili, mövcud elektron və ünvanlı xidmətlər sisteminin inkişaf etdirilməsi məqsədini daşıyır.

Bu gün göstərdiyi elektron xidmətlərin sayına görə Vergilər Nazirliyi öndə gedən dövlət qurumu olmaqla yanaşı, yeni rəqəmsal sistemlərin yaradılması üzrə vergi ödəyicilərinə xidmət sahəsində yeni hədəflər müəyyən edilir. Göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin və xidmət kanallarının, elektron xidmət istifadəçilərinin sayının artırılması, vergi ödəyiciləri üçün daha əlçatan və az vaxt itkisinə yol verən yeni xidmətlərin istifadəyə verilməsi, eləcə də xidmətlərin keyfiyyətinin ölçülməsi sahəsində yeni addımların atılması nəzərdə tutulur.

Hazırda Vergilər Nazirliyi təkcə vergi nəzarətini həyata keçirən orqan deyil, həm də çoxsaylı

elektron xidmətləri və respublikanı əhatə edən xidmət mərkəzləri ilə vergi ödəyicilərinə, vətəndaşlara xidmət göstərən dövlət qurumudur. N.Alimovanın sözlərinə görə, bu dəyişikliklə xidmət mərkəzlərinin işinin keyfiyyətini ölçmək və işin nə dərəcədə səmərəli və düzgün qurulduğunu dəyərləndirmək nəzərdə tutulur. Bu gün nazirliyin qarşıya qoyduğu məqsədlərdən biri könüllü ömələtməyə keçiddir. Bu baxımdan, xidmət strukturlarının qarşısında verginin fəlsəfəsinin vergi ödəyicilərinə düzgün çatdırılması kimi vacib vəzifə dayanır.

Bununla yanaşı, ölkədə vergi mədəniyyətinin yüksəldilməsində xidmət strukturlarının üzərinə böyük iş düşür. Buna görə də diqqətli xidmət sahəsi üzərində cəmləşdirilməklə bir sıra vacib məsələlərin həlli nəzərdə tutulur.

Uçot-qeydiyyat sisteminə müxtəlif yeniliklər tətbiq ediləcək

Vergilər Nazirliyində həyata keçirilən digər struktur dəyişikliyi qeydiyyat sahəsi ilə bağlıdır. Sahibkarlıq subyektlərinin dövlət qeydiyyatı prosesi yeni yaradılan Dövlət qeydiyyatı və uçota nəzarət departamentinə həvalə edilib. Departament kommersiya hüquqi şəxslərin və fərdi sahibkarların dövlət

qeydiyyatı işinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, uçot-qeydiyyat məlumat bazalarının təhlili istiqamətində fəaliyyət göstərəcək.

Hazırda vergi orqanlarında sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı sahəsində «bir pəncərə» sistemi fəaliyyət göstərir. Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və vergi ödəyicilərinin uçotu sahəsində yüksək şəffaflıq göstəricisi mövcuddur. Bununla yanaşı, dünyada uçot-qeydiyyat sisteminə bir çox yeniliklər tətbiq olunmaqdadır ki, Vergilər Nazirliyi də bu sahədə müxtəlif yenilikləri ölkəmizin milli vergi sisteminə tətbiq edəcəkdir. Bu gün ən mühüm məsələlərdən biri sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyattan sonrakı prosesdə uçot-baza məlumatlarının dürüstləşdirilməsi ilə bağlıdır.

N.Alimovanın sözlərinə görə, hər şey vergi ödəyicilərinin düzgün uçot məlumatlarında başlayır. Vergilər Nazirliyi həm daxil-daxil strukturlararası, həm də digər dövlət orqanları ilə düzgün uçot məlumatlarının verilməsi kimi mühüm vəzifəni həyata keçirir. Yeni yaradılmış struktur dövlət qeydiyyatı sahəsində mövcud olan işin keyfiyyətinin artırılması, müxtəlif yeniliklərin ölkəyə gətirilməsi, uçot-qeydiyyat məlumat bazalarının dürüstləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərəcək.

İkitərəfli əməkdaşlıq maliyyə şəffaflığının təmin edilməsinə töhfə verəcək

Müsaibimiz
Azərbaycan Respublikası
Auditorlar Palatasının sədri,
iqtisad elmləri doktoru,
professor
Vahid Novruzovdur

- Vergilər Nazirliyinin fəaliyyət strategiyasında şəffaflığa başlıca amillərdən biri kimi yanaşılır. Sizcə, şəffaflığın artırılmasında daha çox nəyə diqqət yetirilməlidir?

- Dünyada baş verən maliyyə təlatümləri iqtisadiyyatın tənzimlənməsində və idarə edilməsində bir sıra problemlərin aktuallığını daha da artırmışdır ki, bunların da içərisində şəffaflığın yüksəldilməsi, hesabatlılığın, uçotun və nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsi müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

Maliyyə informasiyasının etibarlılığı və şəffaflığın artırılması idarəetmədə düzgün qərarların qəbuluna zəmin yaradır, iqtisadi inkişafda və səmərəliliyin yüksəldilməsində böyük rol oynayır. Bu isə bir tərəfdən keyfiyyətli maliyyə hesabatlılığının aparılması, digər tərəfdən də təkmil maliyyə nəzarətinin, o cümlədən vergi qoymunun təbii zəruri edir. Düzgün hesabatlılıq və nəzarət maliyyə sektorunda sabitliyə, biznesin mühtətinin müntəzəmliyinə, resurslardan istifadənin səmərəliliyinin yüksəldilməsinə, şəffaflığın artırılmasına və korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə müsbət təsir etməklə iqtisadiyyatda və cəmiyyətdə modernləşməyə yol açır.

Məhz şəffaflığın artırılması və hesabatlılığın düzgün aparılması təsərrüfat fəaliyyətində risklərin azaldılmasına, səmərəli idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsinə, ölkə iqtisadiyyatında real durumun qiymətləndirilməsinə, makroiqtisadi göstəricilərin proqnozlaşdırılmasına imkan verir.

Bu mənada, son vaxtlarda Ver-

gilər Nazirliyinin fəaliyyətində şəffaflığın artırılmasına önəm verilməsi xüsusi qeyd olunmalıdır. Vergilər naziri cənab Mikayıl Cabbarovun sözləri çox səciyyəvidir: «Biz düşünürük ki, vergi sisteminin, vergilərin yığılmasında, vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində şəffaflığın yaradılması bu prosesin bütün tərəflərini inkişafa aparır. Şəffaflıq inkişafın açarı, iqtisadiyyatın güclənməsi, əlverişli biznes mühitinin yaradılması, xarici sərmayələrin cəlb edilməsi üçün əsas şərtidir». Vergi sisteminin də şəffaflıq sahəsində strategiyasının konturları da verilmişdir: «Bizim ilk məramımız və ilk addımımız məhz vergi sisteminin şəffaflığının təmin edilməsinə, vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında qarşılıqlı etimadın yüksəlməsinə nail olmaqdır».

- Sahibkarlar tərəfindən aparılan əməliyyatlar üzrə uçotun və hesabatlılığın şəffaflaşdırılması üzrə konkret hansı tədbirlərin keçirilməsi məqsəduyğundur?

- Məncə, məsələyə kompleks yanaşılmalı və aşağıdakılara nail olunmalıdır:

- vergi ödəyicilərinin ilkin uçotunun təkmilləşdirilməsi;
- iqtisadiyyatın bütün istiqamətləri üzrə, o cümlədən ev təsərrüfatları;
- qeyri-qanuni iqtisadiyyat;
- nəzərə alınmayan istehsal;
- qeyri-formal iqtisadiyyat üzrə uçot və hesabatlılığın qayda salınması əsasında vergi ödəyiciləri bazasının genişləndirilməsinə nail olunması;
- vergidən yayınma hallarının

aradan qaldırılması istiqamətində vergi orqanı əməkdaşlarının və auditorların düzgün uçot, hesabatlılıq və vergitutma sahəsində məsuliyyət dairələrinin nizamlanması və genişləndirilməsi;

- ikili mühasibatın ləğvi, gəlirlərin düzgün böyən edilməsi, hesabatların reallığı və şəffaflığın artırılması istiqamətində tədbirlər sisteminin işlənilib hazırlanması;
- bütün səviyyələrdə dələduzluq risklərinin qiymətləndirilməsi;
- outsorsinq və konsaltinq xidmətləri göstərən şirkətlərin məsuliyyətlərinin dəqiq müəyyənləşdirilməsi;
- qanunvericiliyə əməl etməyən vergi ödəyicilərinin müsbət auditor rəyi alması hallarının aradan qaldırılması üçün auditorların intizam və peşə məsuliyyətinin gücləndirilməsi;
- şirkətlərin şəffaflıq və hesabatlılıq indeksinin hazırlanması və təbiiqi praktikasına başlanılması;
- maliyyə hesabatlarının, vergi bəyannamələrinin, vergi yoxlamalarının nəticələrinin və auditor rəylərinin ictimaiyyətə tam və vaxtında açıqlanması prosedurlarının hazırlanması və təbiiqi;
- mərkəzi telekanallardan birində maliyyə nəzarəti üzrə tədris-informasiya xarakterli maarifləndirici proqramların təşkili.

- Məcburi auditdən yayınmanın qarşısını alınması həllini gözləyən problemlər sırasındadır. Bu məsələnin həlli istiqamətində hansı işlər görülür?

- Hər bir ölkədə təsərrüfat subyektlərinin auditdən keçmə səviyyəsi ilə həmin ölkədə mövcud olan şəffaflıq arasında birbaşa əlaqələr mövcuddur. Məsələn, şəffaflığın ən yüksək olduğu Danimarka, Finlandiya, Norveç, İsveç, Sinqapur, Kanada, Lüksemburq kimi ölkələrdə audit bütün müəssisələr üçün məcburidir və eyni zamanda auditdən yayınma hallarına əsla yol verilmir. Əminəm ki, Auditorlar Palatası bundan sonra da özü-özünə məcburi auditdən yayınma halları, demək olar ki, küt-

ləvi xarakter daşıyır. Qanunvericiliklə auditdən keçməsi tələb olunan təsərrüfat subyektlərinin cəmi 3%-ə qədər buna əməl edir. Qalan müəssisələr isə qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyərək, auditdən yayınmaqla, şəffaflığın səviyyəsini ciddi şəkildə aşağı salır və həm də auditor xidmətinin keyfiyyətinin azalmasına, müstəqil auditin öz funksiyalarını yerinə yetirməsinə zəmin yaratmış olurlar. Bu mənada, mən bir daha hörmətli vergilər nazirinin sözlərinə istinad etmək istədim: «Bulanıq su yalnız o şəxslərə sərfəlidir ki, dövlət və ya biznes hesabına qanunsuz gəlir əldə etmək istəyir. Şəffaflıq və informasiyanın açıqlığı qanunvericilik çərçivəsində ədalətli vergitutmanı təmin edir».

Məcburi auditdən yayınmanın qarşısını alınması auditin real

mizdə müstəqil auditin inkişaf və tərəqqisinə, şəffaflığın təmin edilməsinə və daha da artırılmasına töhfəsini verəcəkdir».

Hazırda Auditorlar Palatası müvafiq qurumlarla birlikdə məcburi auditdən yayınmanın qarşısını alınması istiqamətində kompleks tədbirlər işləyib təbiiqi etməkdədir. Ümidvarıq ki, Vergilər Nazirliyi ilə söylərimizin daha sıx uzlaşdırılması da bu problemin həllində önəmli rol oynayacaqdır.

-Vergi islahatları cəmiyyətin diqqət mərkəzində olan məsələdir. Vergilər Nazirliyi müəssisə və təşkilatlara, eləcə də sahibkarlara müraciət edərək sistemin təkmilləşdirilməsi üçün rəy və təkliflərini göndərməyi xahiş etmişdir. Daha aktual hesab etdiyiniz məsələlərlə bağlı sizin də rəy və təkliflərinizi bilmək maraqlı olardı...

“Müstəqil audit maliyyə və vergi intizamının gücləndirilməsində, vəsaitlərin təyinatına uyğun və qənaətlə xərclənməsində aşkarlığı təmin edən əsas vasitələrdən biridir

funksiyasının bərpə olunması üçün çox vacibdir. Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin bu barədə fikirlərini xatırlatmaq istədim: «Dövlət orqanlarının həyata keçirdiyi nəzarətlə yanaşı, ictimai nəzarət, o cümlədən müstəqil auditin rolu getdikcə artır. Müstəqil audit maliyyə və vergi intizamının gücləndirilməsində, vəsaitlərin təyinatına uyğun və qənaətlə xərclənməsində aşkarlığı təmin edən əsas vasitələrdən biridir. Eyni zamanda, yeni dövrün çağırışlarını nəzərə alaraq, iqtisadi islahatların indiki mərhələsində audit sisteminin yenidən qurmaq, onun təsirliliyini artırmaq və beynəlxalq aləmə inteqrasiyasını gücləndirmək sahəsində çox iş görülməlidir. Əminəm ki, Auditorlar Palatası bundan sonra da özü-özünə məcburi fəaliyyəti ilə ölkə-

- Vergi islahatları ilə əlaqədar aşağıdakı məsələləri daha aktual hesab edirik:

- Şəffaflığın artırılması və kölgə iqtisadiyyatının həcmindən və əhatə dairəsinin azaldılması məqsədilə vergi ödəyicilərinin ilkin uçotunun təkmilləşdirilməsi, təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələrinin hesablınmasının gəlir və xərclər üzərində aparılması və beynəlxalq standartların təbiiqinin genişləndirilməsi vasitəsilə inam atmosferinin gücləndirilməsinə nail olunması üzrə birgə təkliflər sisteminin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi;
- vergidən yayınma hallarının aradan qaldırılması istiqamətində vergi orqanı əməkdaşlarının və auditorların düzgün uçot, hesabatlılıq və vergitutma sahəsində məsuliyyət dairələrinin nizamlanma-

sı və genişləndirilməsi;

- qanunvericiliyə əməl etməyən ödəyicilərin müsbət auditor rəyi alması hallarının aradan qaldırılması üçün auditorların intizam və peşə məsuliyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində birgə əməkdaşlıq;

• vergi ödəyicilərinin iqtisadi fəallığının artırılmasına dəstək göstərilməsi istiqamətində əlaqəli audit və konsaltinq xidmətlərinin, stimullaşdırıcı tədbirlərin təbiiqinin genişləndirilməsi və cəlbəddi nəzarət mühtitinin formalaşdırılması;

- auditor xidmətinin və vergi nəzarətinin keyfiyyətini yüksəltməklə qeyri-leqal iqtisadiyyatdan leqal iqtisadiyyata keçidin təmin olunması üçün Vergilər Nazirliyi və Auditorlar Palatası arasında çəvik ictimai əməkdaşlığın qurulması;
- auditorlar tərəfindən vergi

orqanları ilə vergi ödəyiciləri arasında münasibətlərin qanunvericiliyə uyğun qurulmasına, tənzimlənməsinə, fikir ayrılıqlarının minimuma endirilməsinə və qarşılıqlı inamın gücləndirilməsinə dəstək verilməsi;

- vergi orqanlarının üzərinə düşən inzibati yükün optimallaşdırılması istiqamətində Palatının potensialından istifadə olunması (xarici təcrübə - ABŞ, Fransa, Gürcüstan).

Bunlardan əlavə, Vergi Məcəlləsinin bəzi müddəaları ilə bağlı konkret təkliflərimizi Vergilər Nazirliyinə təqdim etmişik. Əminəm ki, məhsuldar əməkdaşlığımız ölkəmizdə maliyyə şəffaflığının təmin edilməsinə öz töhfəsini verəcəkdir.

Hazırladı:
Rəşad SADIQOV

Vergi intizamı hər bir vətəndaşın rifahına xidmət edir

Son dövrlərdə Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti tərəfindən Bakıda və rayon ərazilərində yerləşən müxtəlif təsərrüfat subyektlərində aparılmış vergi nəzarəti tədbirləri zamanı aksiz markası olmayan tütün məmulatlarının aşkar edilməsi bu sahədə hələ də gizli biznesin olmasından xəbər verir. Bu cür malların satışı hallarının kütləviyyəsi onları müştəkkil xarakter daşıdığına və həmin sahədə cinayətkar şəbəkənin mövcudluğuna dəlalət edir.

«Azad İstehlakçılar» İctimai Birliyinin sədri Eyyub Hüseynovun sözlərinə görə, paytaxtın və digər şəhərlərin bəzi küçə və prospektlərində yol kənarında qanunsuz siqaret satışı həyata keçirilir. Həmin siqaretlər yerli istehsal deyil və aksizlənmədiyi üçün real dəyərdən aşağı qiymətə satılır. Siqaret

lar davam edir».

E.Hüseynov bildirib ki, aksiz markası olmayan mallar sağlamlıq baxımından da təhlükəlidir: bu məhsulların harada, hansı şəraitdə hazırlandığı, istehsal normalarına cavab verib-vermədiyi şübhəlidir: «Ölkədə təhlükəli siqaretlərin istehsalı və satışı 2001-ci ildən qadağan olunub. Müvafiq dövlət orqanına insan sağlamlığı üçün xüsusi təhlükə yaradan siqaretlərin istehsalı barədə müraciətlərimiz sayəsində bir neçə müəssisə cəzalandırılıb. Amma buna baxmayaraq, bir müddətdən sonra yenə də bu cür malların istehsalı və satışı davam edir».

Ən düzgün və şəffaf yol nağdsız satışdır

Siqaret satışında rast gəlinən qanun pozuntularından biri də həmin malların nağd satışdır. Məlum olduğu ki-

satış müəssisəsinin bank hesabına pul köçürməli, yaxud əməliyyatları bank kartları vasitəsilə həyata keçirməlidir. Qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklərin və «Nağdsız hesablaşmalar haqqında» Qanunun əsas məqsədi aksizli malların satışı sahəsində şəffaflığı təmin etmək, ticarət obyektlərinin uçot işinin düzgün təşkilinə nail olmaqdır.

Cinayət varsa, cəza da qaçılmazdır!

Tütün məmulatlarının, eləcə də spirtli içkilərin və digər məhsulların aksiz markası olmadan satışı dövlətin və cəmiyyətin mənafəələrinə ciddi zərər vurur, bütün bunlar isə cinayət əməli hesab olunur. İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 229-cu maddəsinə əsasən, aksiz markası olmadan məhsulların az miqdarda satılmasına, satış məqsədilə saxlanılmasına və ya istehsal binasının hüduudlarından kənara çıxarılmasına görə fiziki şəxslər 35 manatdan 40 manatadək, vəzifəli şəxslər 80 manatdan 90 manatadək, hüquqi şəxslər isə 200 manatdan 300 manatadək miqdarda cərimə edilir. Belə məhsulların satışı xeyli (500-2000 manat) və ya külli miqdarda (2000 manatdan yuxarı) aşkar edilərsə, bu zaman məsuliyyət Cinayət Məcəlləsi ilə tənzimlənir. Cinayət Məcəlləsinin 213-1.1-ci maddəsinə əsasən, aksiz markası ilə markalanmalı olan məhsulları xeyli miqdarda istehsal etmə, satma və idxala görə 2000 manatdan 3000 manatadək miqdarda cərimə və ya bir ilədək müddətə işləyi və ya iki ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulub.

Sahibkarlar anlamalıdır ki, aksiz markası olmayan saxta siqaretlərin satışı, nağdsız ödənişlərdən yayınmaq onların sanksiyası və cərimələrdən məruz qalmasına səbəb olmaqla bərabər, həm də ictimaiyyət arasında nüfuzlarının aşağı düşməsinə, ictimai qınaq obyektinə çevrilməsinə gətirib çıxarır. Qeyri-leqal siqaret bazarının bağlanmasıdan qazanan isə dövlət və son noticədə ayrı-ayrılıqda hər bir vətəndaş olacaq.

Elbrus CƏFƏRLİ

Kiçik və orta biznesin inkişafı istiqamətində daha bir addım

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında imzaladığı fərmana əsasən, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanlarının, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və səhmlərinin (paylarının) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə göstərdikləri xidmətlərin və verdiqləri hüquqmüəyyənedici sənədlərin vahid «G2B» (dövlət-biznes) elektron reyestri yaradılacaq.

Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin Nizamnaməsi və strukturu, «Kiçik və Orta biznes evlərində mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə göstərilən xidmətlərin təsdiqi edilib. Prezident fərmanı ilə müəyyən edilib ki:

- Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ölkədə mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını dəstəkləyən, mikro, kiçik və orta sahibkarlığın tənzimlənməsində, həmin sahibkarlıq subyektlərinin maraqlarının qorunmasında və problemlərinin həllində iştirak edən, onlara xidmətlər göstərən, dövlət qurumlarının və özəl qurumların bu sahədə xidmətlərini əlaqələndirən və səlahiyyətli qurum kimi çıxış edən publik hüquqi şəxsdir;
- Agentliyin nizamnamə fondu 5 milyon manatdır və dövlət büdcəsinin vəsaiti ilə

sabına formalaşır;

- Fərmanda nəzərdə tutulan reyestri operatoru funksiyalarını Agentlik həyata keçirir;
- Agentlik öz fəaliyyətində sahibkar məmnunluğu, operativlik, şəffaflıq, nəzakətlik, məsuliyyət və rahatlıq prinsiplərini rəhbər tutur. İqtisadi ekspert İldırım Qurbanov bu fərmanın qeyri-neft sektorunun inkişafında böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb: «Azərbaycanda neftdən əldə olunan gəlirlər hesabına infrastrukturun modernləşdirilməsi, qeyri-neft iqtisadiyyatına sərmanın yatırılması, ümumi daxili məhsulun həcmindən artıq strateji valyuta ehtiyatlarının yaradılması, biznes mühitinin daha da yaxşılaşması və ölkəmizin beynəlxalq tranzit imkanlarının çoxalması iqtisadi inkişafa təkan verir. Bununla yanaşı, 2014-cü ildən beynəlxalq iqtisadi sistemdə

baş verən proseslərin yekunu olaraq neftin qiymətinin kəskin ucuzlaşması, eyni zamanda Azərbaycanın ticarət tərəfdaşları olan ölkələrdə böhran nəticəsində iqtisadi artımın dinamikasının azalması nəticə etibarilə respublikamızda iqtisadi inkişafa dair yeni yanaşmaların ortaya qoyulmasına zəruri edib. Bu zaman qarşıya qoyulan əsas vəzifə qeyri-neft sektorundakı mövcud potensialın hərkətə gətirilməsi, bu sahədə dinamik inkişafın təmin edilməsi üçün yeni iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi olub».

İ.Qurbanovun qənaətinə görə, qeyri-neft sektorunun inkişafı labüddür. Neftdən asılılığa birmənalı şəkildə son qoyulmalıdır: «Aqrar əhəmələri güclü olan Azərbaycanda kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üçün müntəzəm şərait yaradılmalı, daxili bazarın qorunması üçün yerli istehsalın artırılması istiqamətində daim yeni işlər aparılmalı, tədbirlər görülməlidir. Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafının ölkəmizin ümumi iqtisadi inkişaf səviyyəsinin yüksəlməsində mühüm yer tutduğunu nəzərə alsaq, bank sektoru da bu sahəyə ciddi dəstək verməlidir. Bu sahədə bürokratik əngəllər tam aradan qaldırılmalı və yeni strategiyaya hazırlanmalıdır. Bu vaxtdək ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün dövlət tərəfindən çox mühtəm addımlar atılmışdır, yeni agentliyin yaradılması və fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında fərman da məhz bu səbəbdən çox əhəmiyyətli və təqdirləyici addım sayılmalıdır».

Fəxriyyə İKRAMQIZI

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar departamentinin baş direktoru vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

ƏDV-nin hesablanması

Xarici internet saytlardan alınan mallara görə ödənilən vəsaitdən bank tərəfindən ƏDV hesablanırmı?

Vergi Məcəlləsinin 169.1-ci maddəsinə əsasən, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan alınmayan qeyri-rezident Azərbaycan Respublikasının ərazisində həmin Məcəllənin 169.2-ci və ya 169.5-ci maddələrində adı çəkilən vergi agenti üçün xidmət göstərsə və ya iş görürsə (o cümlədən elektron ticarət qaydasında Azərbaycan Respublikasının hüddurlarında kənarında otel xidmətlərinin və aviabiletlərin sifarişini üzrə xidmətlər istisna olmaqla, işlərin görülməsi və xidmətlərinin göstərilməsi), Məcəllənin XI fəsilinin məqsədləri üçün işlərin görülməsi və ya xidmətlərinin göstərilməsi bu maddəyə uyğun olaraq vergiyə cəlb edilir.

Vergi Məcəlləsinin 169.3-

cü maddəsinə əsasən, Məcəllənin 169.1-ci maddəsi tətbiq edildikdə, vergi agenti qeyri-rezidentə ödənilməli olan məbləğə ƏDV hesablamalı və ödəməlidir. Verginin məbləği Məcəllənin 173.1-ci maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq vergi dərəcəsinin qeyri-rezidentə ödənməli olan məbləğə (ƏDV nəzərə alınmadan) tətbiq edilməsi yolu ilə müəyyən edilir.

Qeyd olunanlara əsasən:

Vergi orqanlarında uçotda olmayan şəxslər tərəfindən xarici saytlardan elektron ticarət qaydasında malların alınmasına görə aparılan ödənişlərdən banklar tərəfindən alıcının hesabından ƏDV tutulmur.

Suallarınızı redaksiyamızın ünvanına:

AZ 1073, Bakı ş., Landau küç., 16 və ya s.musayeva@taxes.gov.az elektron poçt ünvanına göndərə bilərsiniz

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- Bu ilin ilk altı ayında Azərbaycandan ixrac təşviqi şamil edilən qeyri-neft məhsullarının ixracı **29 milyon 495 min** ABŞ dolları təşkil edib.
- Trans-Anadolu təbii qaz boru kəmərinin inşası üzrə işlərin **94,8%-i**, «Trans-Adriatik» boru kəmərinin inşası üzrə işlərin **74,6%-i** icra olunub.
- İyunun 1-nə Azərbaycanda kredit qoyuluşu **11 milyard 552,3 milyon** manat təşkil edib. Bu göstərici ötən ayın müvafiq dövrü ilə müqayisədə **129,7 milyon** manat və yaxud 1,1 faiz çoxdur.
- May ayının 31-nə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən bankların cəmi aktivləri **27.559 milyon** manat, kredit portfeli **11.552 milyon** manat, cəmi öhdəlikləri isə **23.630 milyon** manat təşkil edib.
- İndiyədək sahibkarlara **5,3 milyon** manat, bu ilin altı ayında isə **2,2 milyon** manat ixrac təşviqi ödənilib.
- İyulun 4-də Bakı Fond Birjasında Azərbaycan Mərkəzi Bankının qısamüddətli notlarının yerləşdirilməsi üzrə keçiriləcək hərəracı çıxarılan notların həcmi **200 milyon** manat, bir notun nominal dəyəri **100 manat**, tədavül müddəti 28 gündür.

ƏRAZİ VERGİ ORQANLARINDA

- 2 sayılı Ərazi Vergilər Departamentinin əməkdaşları Sumqayıt şəhərinin Corat qəsəbəsində «Vergi dostları» şəbəkəsinin üzvləri ilə görüş keçirmişlər. Görüşdə şəbəkə üzvlərinə ərazidə fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərə və sahibkarlığa fəaliyyəti subyektlərinə vergilərin hesablanması və ödənilməsi ilə bağlı elektron xidmətlərdən istifadənin mənimlənməsi, Vergi Məcəlləsinin edilmiş dəyişikliklər, vergilərlə bağlı digər qarşıya çıxan məsələlərlə bağlı məlumatlandırma və marifləndirmə işlərinin aparılması istiqamətində əməli kömək göstərilməsi ilə bağlı izahedici məsləhətlər verilmişdir.
- 8 sayılı Ərazi vergilər idarəsinin əməkdaşları İmişli şəhərində vergi ödəyiciləri ilə növbəti görüş keçirmişlər. Tədbirdə vergi qanunvericiliyinin aktual məsələləri, o cümlədən elektron qaimə-fakturaların tətbiqi, işgötürənlər tərəfindən işlərin görülməsi və xidmətlərinin göstərilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərlə əmək münasibətlərinin qanunamüvafiq qaydada rəsmiləşdirilməsi, nağdsız hesablaşmalar, ticarət və ictimai işə xidməti sahəsində aparılan əməliyyatların sənədləşdirilməsi, Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri ilə fərdi qaydada məşğul olan şəxslər tərəfindən sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi və müvafiq qəbz alınması qaydaları və digər məsələlər ətrafında müzakirələr aparılmışdır.
- 11 sayılı Ərazi Vergilər Departamenti tərəfindən Mingəçevir şəhərində vergi ödəyiciləri ilə görüş keçirilmişdir. Tədbir iştirakçılarında ölkənin vergi sistemində aparılan islahatların mahiyyəti izah edilmiş, sahibkarları maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətirilmişdir.

Nağdsız ödənişlərlə bağlı mühüm layihələr həyata keçirilir

2020-ci ilə qədər nağdsız ödəmələrin genişləndirilməsi istiqamətində belli hədəflər mövcuddur

2018-ci ildə nağdsız ödəmələrin genişləndirilməsi istiqamətində üç mühüm layihənin - «Nağdsız Azərbaycan», «Ani ödənişlər» və «3D bank sektorunda blokçeyn texnologiyalarına keçid»-in icrasına başlamaq nəzərdə tutulur. Hər üç layihənin icrasında Mərkəzi Bank bir sıra qurumlarla, xüsusilə də Vergilər Nazirliyi ilə fəal əməkdaşlıq edir. Vergilər Nazirliyi ilə birgə yaradılmış işçi qrupu nəzərdə tutulan tədbirlər planını həyata keçirəcək.

Növbəti mərhələdə Azərbaycan Banklar Assosiasiyası və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası tərəfindən hazırlanmış «Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında» qanun layihəsinin icrasına başlanılacaq. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının icraçı direktoru İbrahim Alişov bildirib ki, layihə ölkəmizdə ödəniş xidmətlərinə çıxış imkanlarının genişləndirilməsi, ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri sahəsində effektiv tənzimləmə və nəzarət çərçivəsinin formalaşmasını, rəqabət mühitinin gücləndirilməsini nəzərdə tutur. Sənəddə innovativ ödəniş həllərinin tətbiqinin genişləndirilməsinə, elektron ödənişlər sahəsində istehlakçılardan hüquqlarının müdafiə mexanizmlərinin möhkəmlənməsinə dair məsələlər də yer alıb. İ.Alişov qeyd edib ki, 2018-ci il ərzində innovativ ödəniş texnologiyalarının və həllərinin tətbiqinin genişləndirilməsi, maliyyə sektorunda çalışan mütəxəssislərin nağdsız ödənişlər sahəsində mövcud potensialın təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdiriləcək.

Hədəflərə çatmaq üçün yeni Dövlət Proqramı hazırlanıb

Nağdsız ödəmələrin tətbiqi səviyyəsinin artırılması üçün ən mühüm sənədlərdən biri Mərkəzi Bank tərəfindən hazırlanan «2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı» hesab olunur. Proqram layihəsinin hazırlanmasında iştirak edən Milli Elmmlər Akademiyasının İqtisad İnstitutunun direktoru Nazim Müzəffərli bildirib ki, sənədin əsas məqsədi iqtisadiyyatda nağdsız ödənişlərlə aparılan tranzaksiyaların əhəmiyyətli dərəcədə genişlənməsi, bununla da nağd ödənişlərin miqyasının minimuma endirilməsi, nəticədə bank sektorunun maliyyə resursları bazasının gücləndirilməsi, nağd pul tədavülü ilə bağlı yaranan tranzaksiya xərclərinin azaldılmasıdır. Proqram çərçivəsində rəqəmsal iqtisadiyyata keçidə bağlı infrastrukturun gücləndirilməsi, effektiv tənzimləmə metodlarının tətbiqi, ödəniş sistemlərinin texniki inkişafı, mobil operatorlara rəqəmsal ödəniş fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün lisenziyaların verilməsi, milli ödəniş sistemi və bank hesabları arasında inteqrasiyanın artırılması, avtomatlaşdırılmış kommunal xərc ödənişlərinin genişləndirilməsi nəzərdə tutulur.

Dövlət Proqramında qabaqcıl beynəlxalq təcrübə əsasında rəqəmsal ödənişlərin institusional mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, bank sektorunun yenidən canlandırılması, rəqəmsal ekosistemin formalaşdırılması, rəqəmsal ödənişlər üzrə marifləndirmə və təbliğat işlərinin təşkil məqsədilə dörd istiqamət üzrə 18 prioritet və bütövlükdə 60-dən çox tədbir müəyyən edilib. Rəqəmsal ödənişlərin inkişaf etdirilməsinə Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası, Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi, Mərkəzi Bank, Vergilər Nazirliyi, ölkədə fəaliyyət göstərən mobil operatorlar və bu sahəyə aid digər iştirakçılar da cəlb olunacaqlar.

Nağdsız ödəmələrin genişləndirilməsi istiqamətində müəyyən edilmiş hədəflərə əsasən, internet və mobil bank sistemlərində elektron imzanın əhatə dairəsinin 2020-ci ildə 80-100% səviyyəsinə çatdırılması, POS-terminallar vasitəsilə həyata keçirilən əməliyyatların məbləğinin 400 milyon manatdan 2,7 milyard manatadək artırılması, nağdsız qaydada həyata

keçirilən kart əməliyyatlarının xüsusi çəkisinin 2020-ci ilədək 30%-ə, 2025-ci ilədək 50%-ə, 2025-ci ildən sonra isə 80%-ə çatdırılması nəzərdə tutulub.

Mövcud vəziyyət və gələcəyə baxış

2013-2017-ci illər ərzində ödəniş kartları ilə aparılan nağdsız əməliyyatların həcmi 4,8 dəfə, POS-terminal vasitəsilə aparılan nağdsız əməliyyatların həcmi 4,6 dəfə, elektron ticarət vasitəsilə aparılan əməliyyatların həcmi isə təxminən 4 dəfə artıb. Amma mövcud vəziyyətlə qane olmaq mümkün deyil və nağdsız iqtisadiyyatın qurulması üçün xeyli işlərin görülməsinə ehtiyac var. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru Vüsal Qasımlı hesab edir ki, nağdsız ödənişlər e-hökumət, e-ticarət və e-banklığın inkişafına töhfə ver-

banklarının da cəlb olunduğu bu layihələr çərçivəsində nağdsız ödənişlərin həcmi genişləndirilməsi məqsədilə bir sıra tədbirlər həyata keçiriləcək. Plastik kartlardan istifadəni stimullaşdırmaq üçün ticarət məntəqələrində, turizm və xidmət sektorunda güzəştli kampaniyaların, həvəsləndirici oyunların keçirilməsi nəzərdə tutulur. Şirkət yaxın gələcəkdə ölkəmizdə «NFC» (Near Field Communication), «Samsung Pay» kimi ödəniş platformalarının yaradılmasında maraqlıdır.

«Cashback» xidməti

Nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılmasına xidmət edən layihələrdən biri də «Cashback» xidmətidir. Azərbaycanın 10-a yaxın bankı ilə «VISA» və «MasterCard»-ın birgə təşkil etdiyi bu xidmət növü bank kartları vasitəsilə nağdsız alış-verişi təmin edir.

Azərbaycanda «Cashback» xidmətinin tətbiqi 2-3 il əvvələ təsadüf etsə də, 2017-ci ildən bu xidmətə qoşulan bankların, eləcə də prosesdə iştirakçı olan partnyor şirkət və mağazaların sayı artmağa başlayıb. Bu xidmətin məzisi bundan ibarətdir ki, bank kartları olan müştərilər nağdsız qaydada alış-verişi etdikləri zaman xərclədikləri pulların bir hissəsi onların kart hesabına geri qaytarılır. Xidmətdən istifadə edən müştərinin «Cashback» məbləği xüsusi hesabda toplanır. Bu, bir növ, nağdsız ödəniş zamanı xərclənmiş vəsaitin məbləğinə uyğun pul bonusunun toplanması deməkdir. Geri qaytarılan vəsaitin həcmi hər bankın özünün müəyyən etdiyi faiz dərəcəsinə uyğun təyin olunur. Həmin məbləğ xərclənmiş vəsaitin təxminən 12-15 faizinə bərabərdir.

Nağdsız ödənişlərin yeni ünvanı: interçeync

Nağdsız ödəmə alətlərindən biri də interçeync (banklararası qarşılıqlı xidmət haqları) sistemidir. Interçeync plastik kartlarla aparılan əməliyyatlar zamanı bir bankın digər banka ödədiyi xidmət haqqıdır. Qabaqcıl ölkələrin bank bazarına daxil olan bu sistem müştərilərin mağazalarda nağdsız ödəniş etməsi və ya internet vasitəsilə sifarişləri zamanı kart hesabındakı pulun satıcıya çatdırılmasıdır. Interçeync POS-terminaldan və internet vasitəsilə ödəniş aparılarkən həmin əməliyyatlarda ödəniş ekvivalenti bankın müştərisindən, yəni son nəticədə satıcıdan tutulur. Amma interçeync bankomatlarda həyata keçirilərkən ATM-in sahibi olan bank ödənişi plastik kartı buraxan bankdan tutulur. Yəni burada müştəri əlavə vəsait itirir. Interçeync xidməti isə POS-terminallarla alış-verişi zamanı sərəfəlidir və alıcının balansından yalnız aldığı ödəmənin məbləğinin çıxılmasını təmin edir. Interçeync nağdsız ödənişlərin genişləndirilməsində ən yaxşı alətlərdən biri olduğundan, Banklararası Kart Mərkəzi Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının, kart-processing mərkəzlərinin və bank icmasının təkliflərini nəzərə alaraq, ötən ilin noyabr ayının 20-dən interçeync tarifləri azaldıb. Mobil telefon haqları üzrə interçeync 26% azaldılaraq 1%, ərzaq mağazaları və supermarketlər üzrə 61% azaldılaraq 0,5%,

aptek və dərman məhsulları üzrə 78% azaldılaraq 0,3%, avtomatlaşdırılmış yanacaq doldurma məntəqələri üzrə 78,5% azaldılaraq 0,3%, e-ticarət əməliyyatları üzrə 16% azaldılaraq 1,3% həcmdə müəyyən edilib. Nəqliyyat və dövlət ödənişləri üzrə interçeync 0,1% səviyyəsində müəyyən edilmişdir. Nəticədə son 6 ayda nağdsız ödənişlərdə təsərrüfat subyektlərinin xərcləri xeyli aşağı düşüb.

«Təmassız ödəniş kartları»

Nağdsız cəmiyyət quruculuğunun əsas elementlərindən biri ictimaiyyətin bu sahədə vərdişlərinin formalaşdırılması, marifləndirmə tədbirləridir. Bu məqsədlə icra olunan «Maliyyə bazarı iştirakçıları»nin bilik və bacarıqlarının artırılması layihəsinin əsas hədəfi də əhalinin marifləndirilməsi, insanların maliyyə savadlılığının artırılması və maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının effektiv müdafiəsi mexanizmlərinin formalaşdırılmasıdır. Layihə çərçivəsində istifadəyə verilmiş «Maliyyə savadlılığı» portalında (www.bizimpullar.az) yerləşdirilmiş «Təmassız ödəniş kartları» haqqında öyrədici animasiyada ödəniş kartlarının üstünlükləri və yaratdığı imkanlar, bu kartlardan təhlükəsiz istifadə qaydaları barədə məlumatlandırıcı və təşviqədi materiallar yerləşdirilib.

Rəqəmsal bank

Bank və ödəniş sistemlərinin inkişafında rəqəmsallaşmanın mühüm yer tutduğunu bildiren «Goldenpay» şirkətinin rəhbəri Fərid İsmayilzadə bildirib ki, müasir mərhələdə bank və ödəniş şirkətlərinin xidmətlərinin elektron inteqrasiyası təmin olunmalıdır. Bunun üçün Azərbaycanda rəqəmsal bank sistemində keçid prosesi sürətləndirilməlidir. Bankların bir çoxunun rəqəmsal xidmətlər göstərməsi və elektron bankçılığın mövcud olmasını qeyd olunan hədəflərə çatmağa imkan verir. Bu gün banklarda rəqəmsallaşma xeyli genişləni, müştərilərə bir sıra rəqəmsal maliyyə xidmətləri təklif edilir. İnternet-bankçılıq, SMS-bankçılıq, cash-in ödəniş terminalı, elektron arayış xidməti, SMS-kredit, 3D secure, həmçinin onlayn kredit və digər bank çəşidləri rəqəmsal bankçılığın formalaşdırılmasına istiqamətində infrastrukturun mövcudluğuna dəlalət edir. Dövlət və bank icması bu istiqamətdə birgə səylərin ortaya qoymaqla innovativ bankçılığın ən müasir modelini yarada bilər.

Şirkət rəhbərinin fikrincə, Azərbaycanda rəqəmsal bankın yaradılması yaxın 5 ildə reallaşa bilər. Rəqəmsal bank sistemində mobil texnologiyalar əsas yer tutduğundan rabitə operatorları, ödəniş şirkətləri və bankların birgə fəaliyyət platforması yaradılmalıdır. Rəqəmsal bank - innovativ iqtisadiyyatın bir elementi olmaqla, bankların ən son texnologiyalarının köməyi ilə elektronlaşmasıdır. Rəqəmsal bankın formalaşması üçün onlayn bankçılığın geniş tətbiqi vacibdir, bankların təqdim etdiyi xidmətlərinin tamamilə elektronlaşdırılması və bütün əməliyyatların rəqəmsal idarəetmə ilə tənzimlənməsi əsas şərtlərdəndir.

«Rəqəmsal hökumət» və nağdsız iqtisadiyyat

«Nağdsız Azərbaycan» layihəsinin prioritetləri dövlət başçısı tərəfindən təsdiq edilmiş «Rəqəmsal hökumətə keçid üzrə Fəaliyyət Planı»nda nəzərdə tutulan strategiyada da əksini tapıb. Sənədin əsas hədəflərindən biri rəqəmsal xidmətlərin tətbiqinin genişləndirilməsi və rəqəmsal ödənişlər infrastrukturunun gücləndirilməsidir. Vergilər Nazirliyinin, Mərkəzi Bankın, Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının, Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının, eləcə də digər qurumların nağdsız ödənişlərinin genişləndirilməsinə dair təşviqədi siyasəti «Rəqəmsal hökumət» quruculuğunda perspektivə yönəldilmiş ümumi konsepsiyadır.

Qeyri-rəsmi məşğulluq insanların hüquqlarının pozulmasına və vergidən yayınmalara səbəb olur

... Qranit və mərmər daşların emalı sexində çalışmış Yusif Məhərrəmov: «Qranit MMC»də işlədiyim 13 ilin (2003-2016) 8 ili əmək kitabçamda qeydə alınmayıb. Sosial Müdafiə Fondundan bildiriblər ki, həmin dövrdə işəgötürən təşkilat tərəfindən maddəli işçi kimi mənim əmək hüquqlarım pozulub. Vəziyyətlə bağlı müəssisənin yerləşdiyi əraziyə getdikdə MMC-nin yerində maşın təmiri sexlərinin fəaliyyət göstərdiyi ilə rastlaşdım. Məlum oldu ki, MMC iki ildir ki, burada yerləşmir».

Əmək hüquqları pozulmuş digər vətəndaş, Şəki şəhərində Bakıda qapı-pəncərə hazırlanması üzrə fəaliyyət göstərən plastik sexlərdən birində işləməyə gəlmiş Rəcəb Quliyev: «Qazancım sifarişlərə əsasən ayda 600 manat da olub, 300 manat da. Lakin ötən il işlədiyim son 5 ayın əməkhaqqını ala bilməmişəm. Məndən başqa dörd nəfər də pullarını ala bilmir. Müəssisənin rəhbəri sifarişçilərin borclarını ödəmədiyini bəhanə gətirərək, bizi aldırdı. Əlimizdə müqavilə olmadığına görə, heç yana şikayət edə bilmirik».

Təəssüf ki, bu kimi hadisələr təkcə Rəcəb Quliyevə başına gəlməyib. Onun kimi öz hüquqlarını müdafiə etməkdə acizlik göstərən vətəndaşlarımızın sayı kifayət qədərdir. Problemin köklü həlli üçün hər kəs öz hüquqlarını bilməli və onu müdafiə etməyi bacarmalıdır.

1,5 milyon nəfər in əmək hüquqları pozulur

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının sədri, millət vəkili Səttar Mehbəliyev sözlərinə görə, sifarişçi təşkilatlar vasitəsilə iqtisadi və sosial sahələrdə minlərlə insan işləyir ki, onların əksəriyyətinin qeydiyyatı yoxdur. Bu isə açıq-aşkar əmək hüquqlarının pozulması, həmin insanların sosial sığortaya cəlb olunmamasıdır.

Vətəndaşların Əmək Hüquqlarının Müdafiəsi Liqasının sədri Sahib Məmmədov hesab edir ki, əmək bazarında ciddi nizam-intizam yaradılmasına ehtiyac var: «Bu gün məşğul əhəlinin sayı 4,6 milyon nəfərdir. Bunun təxminən 1,5 milyon nəfəri maddəli işçilərdən onlar əmək münasibətləri qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq rəsmiləşdirilmiş işçilər hesab olunur. 1,6 milyon nəfər kənd təsərrüfatı sahəsində çalışır. 1,5 milyon nəfərdən çox vətəndaş isə fərdi sahibkarlıqla məşğul və ya özüməşğul əhəlidir. Qeyd olunan sonuncu kateqoriyadan olan məşğul əhəlinin əmək münasibətlərində problemlər mövcuddur, onların əmək münasibətlərini tənzimləmək hələ də mümkün deyil. Həmin şəxslər ya müvafiq dövlət orqanlarında əmək münasibətlərini rəsmiləşdirməyiblər, ya da digər formalarda əmək münasibətlərini rəsmiləşməsinə əngəl olan pozuntulara yol veriblər: «Əmək hüquqlarının pozulduğu əsas sahələrdən biri daş karxanalarıdır. Qaradağ rayonunda yüzlərlə kiçik karxana fəaliyyət göstərir və hər birində 10 nəfərdən artıq fəhlə çalışır. Təkcə son həftədə 240-dan artıq daş karxanasının fəaliyyəti dayandırılıb və məlum olub ki, orada işləyənlərin heç birinin əmək müqaviləsi yoxdu. Bakı şəhəri və regionlarda sərnişin daşınması fəaliyyəti ilə məşğul olan şirkətlərin əksəriyyəti də bu gündədir. İşçilərin çoxu günəməz işləyir və sərnişindəşımaya üzrə fəaliyyət göstərən MMC-lər tərəfindən əməkhaqqı rəsmiləşdirilməyindən, vergi ödəmirlər».

Sosial vergi yükü ağırdır

Azərbaycanda Amerika Ticarət Palatasının («AmCham») rəhbəri və «De-Loitte Azərbaycan» şirkətinin Azərbaycandakı ofisinin idarəedici partnyoru Nuran Kərimov KİV-ə açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycanda korporativ vergi yükü o qədər də yüksək deyil, amma əməkhaqqı ilə bağlı fiskal yük ağırdır və yenidən nəzərdən keçirilməsinə ehtiyac var. «Əməkhaqqına tətbiq olunan fiskal yük sosial təminat sisteminin adekvatlığını təmin etməlidir», - deyən N.Kərimov kiçik və orta sahibkarlıq sektorunda fiskal yükün tənzimlənməsi sahəsində təkmilləşdirmələrini aparılmasını təklif edib.

Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Hadi Rəcəbli də bu fikirlə razıdır. Onun fikrincə, işəgötürənlərin öz işçiləri ilə əmək müqaviləsi bağlamamasının, yaxud onların məşğul olmağa göstərməsinin əsas səbəblərindən biri sosial vergi yükünün yüksək olmasıdır. İşəgötürən əməkhaqqı fondundan əməkhaqqının 22%-i həcmində pul ödəyir və bu xərc onun

mal və xidmətlərinin maya dəyərində əlavə edilir. Ona görə də işəgötürənə, sahibkara dəstək olmaq lazımdır, kiçik və orta sahibkarlığı inkişaf etdirmək, yeni iş yerləri yaratmaq üçün sosial vergi dərəcəsinə yenidən baxılmalıdır.

1 milyon 354 mindən çox əmək müqaviləsi bağlanıb

Əmək Münasibətlərinin Tənzimlənməsinin Təkmilləşdirilməsi və Koordinasiyası Komissiyasının sədri Əli Əhmədov işəgötürənlərin işçilərlə əmək müqaviləsi bağlamamasının başlıca səbəbi kimi vergi və sosial sığortaya bəzi yüksək olma barədə fikirlərə razı deyil. Onun sözlərinə görə, məsələyə daha geniş kontekstdə yanaşmaq lazımdır: «İş adamları vergi dərəcələrinin azaldılmasını qeyri-rəsmi məşğulluğun aradan qaldırılması kontekstində əsas müzakirə predmetinə çevirməyi təklif edirlər. Mənə belə gəlir ki, qeyri-rəsmi məşğulluğun mövcudluğunda vergi dərəcəsi amili olsa da, o, həlledici yerdə durmur. Təhlillərin ortaya qoyduğu həqiqət budur ki, qeyri-rəsmi məşğulluğun geniş yayılmasının əsas motivi vergi və sosial ödəmələrdən yayınmaq hesabına daha çox mənfəət əldə etməkdir. Digər ölkələrin təcrübəsi də həmin həqiqəti təsdiq edən əlavə sübut kimi nəzərdən keçirilə bilər. Belə olan halda, qeyri-rəsmi məşğulluğa qarşı mübarizədə vergi dərəcələrinin aşağı salınmasını əsas və yeganə vasitə kimi təqdim etməyi səmərəli təklif hesab etmək mümkün deyil». Əli Əhmədov hesab edir ki, əmək bazarında boşluqları aradan qaldırmaq üçün müsbət nəticələrə nail olmaq mümkündür. Məsələn, «Azərbaycan Respublikasında qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınmasına dair Tədbirlər Planı»nda nəzərdə tutulmuş tapşırıqların icrası son bir ildə qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınmasında və işəgötürənlər və işləyənlər arasında münasibətlərdə müəyyən irəliləyişlərə səbəb olub. Təkcə 2018-ci ilin yanvar-may aylarında əmək müqaviləsi bildirişləri üzrə Elektron İnfomasiya Sistemində əlavə olaraq 43 min 434 əmək müqaviləsi qeydə alınıb. Bu, 2017-ci ilin eyni dövrünə nisbətən 2 dəfədən çox (ötən il 21 min 506 müqavilə) təşkil etməklə əmək bazarında ciddi müsbət dəyişikliklərə dəlalət edir. Ümumilikdə 2018-ci il iyunun 1-nə qədər 1 milyon 354 mindən çox müqavilə bağlanıb. Ötən ilin analoji dövründə həmin rəqəm 1 milyon 287 minə bərabər olub. Əmək müqavilələri üzrə ən çox artım topdan və pərakəndə satış, eləcə də tikinti sahələrində qeydə alınıb. Aparılan tədbirlər müddətində çalışan insanların da mülki, yaxud digər müqavilələr bağlamasına səbəb olub, son bir ildə müddətli çalışan işçilərin sayı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,2 % artaraq 1 milyon 538,2 min nəfərə çatıb.

Vergilər Nazirliyinin qeyri-leqal fəaliyyətə qarşı mövqeyi sərtir

Qeyri-rəsmi məşğulluğun qarşısının alınması, əmək ehtiyatlarının keyfiyyətcə yaxşılaşdırılması və iqtisadi fəallığın yüksəldilməsi, işaxtaran və işsiz şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, əmək bazarında tələb və təklif arasında dinamik uyğunluğun yaxşılaşdırılması ölkədə aparılan islahatların əsas istiqamətlərindəndir. Vergilər Nazirliyi qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin qarşısının alınması və bu sahədə işlərin koordinasiya təşkili məqsədilə aidiyyəti dövlət qurumları ilə əməkdaşlıq etməkdədir. «ASAN xidmət»lə birgə əməkdaşlığa əsasən, həmin qurumun nəzdində fəaliyyət göstərən Əmək Münasibətlərinin Monitorinqi Mərkəzi əmək müqaviləsi olmadan vətəndaşları iş və xidmətlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edən şəxslər barədə məlumatları Vergilər Nazirliyinə təqdim edir. Tikinti sahəsində işçilərin uçotunun aparılması məqsədilə tikinti obyektlərində real vaxt rejimində işləyən müşahidə kameraları quraşdırılıb. Kameralar vasitəsilə tikinti mey-

dançalarında çalışan insanların əmək müqaviləsi, statistikasi və digər zəruri məlumatlar müəyyən ediləcək, həmin informasiyalar «ASAN xidmət»in Monitorinq Mərkəzinə inteqrasiya olunub. Vergilər Nazirliyi 2018-ci ildə vergi ödəyiciləri və sahibkarlarla birlikdə rəsmi məşğulluğun təmin edilməsi sahəsində faydalı müzakirələr apararaq qeyri-leqal fəaliyyətdən leqal fəaliyyətə keçid üçün yeni səmərəli mexanizmlərin hazırlanması və tətbiqini planlaşdırır.

Qanunvericiliyi pozanları cəza tədbirləri gözləyir

Əmək müqaviləsi olmadan işçilərin işəgötürənlər tərəfindən qanunsuz olaraq işlədilməsinə görə qanunvericilikdə hansı cəza tədbirləri nəzərdə tutulur? Vergi və hüquq üzrə mütəxəssis Vilayət Abbasovun bildirdiyinə görə, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 192.1-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə fiziki şəxslər min manatdan üç min manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər üç min manatdan beş min manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər 20.000 manatdan 25.000 manatadək miqdarda cərimə edilir.

Vergi Məcəlləsinin 58.10-cu maddəsinə əsasən, Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yolu ilə onların gəlirlərinin gizlədilməsinə (azaldılmasına) şərait yaradılmasına görə, işəgötürənə hər bir belə şəxs üzrə 1000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Cinayət Məcəlləsinin 162-1-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi yeddi min manatdan on min manatadək miqdarda cərimə və ya üç ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Eyni əməllər təkrar törədildikdə, üç ildən yeddi ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Cinayət Məcəlləsinin 162-1-ci maddəsinin «Qeyd» hissəsinə əsasən, həmin maddədə «xeyli sayda» dedikdə, on nəfər və ondan çox olan işçilərin sayı nəzərdə tutulur.

Vergi və sosial sığorta haqlarını ödəməkdən yayınanlar məsuliyyətə cəlb olunacaq

Prezident İlham Əliyevin Vergi, İnzibati Xətalər və Cinayət məəcəllələrinə dəyişikliklər edilməsi barədə imzaladığı müvafiq sərəncamlara əsasən, ölkədə əmək müqaviləsi olmadan işçiləri işlədən işəgötürənlər, qeyri-rəsmi məşğulluğun yaranmasında iştirakçı olan müəssisələrə qarşı qanunamüvafiq qaydada sərt tədbirlər görülməkdir. Vergiləri, işsizlikdən sığorta və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməyən təşkilat və müəssisələrin vəzifəli şəxsləri, sahibkarlar məsuliyyətə cəlb olunacaqlar. Xeyli miqdarda vergiləri, işsizlikdən sığorta və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməyən təşkilat və müəssisələrin vəzifəli şəxsləri, sahibkarlar məsuliyyətə cəlb olunacaqlar. Xeyli miqdarda vergiləri, işsizlikdən sığorta və ya məcburi dövlət sosial sığorta haqlarını ödəməyən təşkilat və müəssisələrin vəzifəli şəxsləri, sahibkarlar məsuliyyətə cəlb olunacaqlar.

2018-ci ilin yanvar ayının 1-dən qüvvədə minmiş «İşsizlikdən sığorta haqqında» Qanunun tələblərinə əsasən, sığortalanın itirilmiş əmək haqlarının kompensasiya olunması və işsizliyin yaranması hallarının qarşısının alınması üçün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi məqsədilə işəgötürən müəssisə və işçilər əlavə olaraq əməkhaqqının 0,5 %-i miqdarında əməyin ödənişi fonduna pul ödəyirlər. Qanunun müddələri dövlət orqanının və ya hüquqi şəxsin ləğv edilməsi və ya işçilərin sayı və ya ştatların ixtisar olunması nəticəsində əmək münasibətlərinə xitam verilmiş şəxslərə şamil edilir.

Elbrus CƏFƏRLİ

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Bu il oktyabrın 25-26-da Bakıda keçiriləcək Dayanıqlı İnkişaf dair Forum çərçivəsində «İnteqrasiya, sürətləndirmə və siyasətə dəstək» missiyasının nəticələrinə dair Bakı Bəyannaməsinin qəbul olunması və Azərbaycan Hökuməti ilə BMT Avropa İqtisadi Komissiyası tərəfindən əməkdaşlıq sazişinin imzalanması nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2018-ci il 25 iyun tarixli qərarına əsasən, «İxrac təşviqinin ödənilməsi Qaydası»na dəyişikliklər edilib və ixrac təşviqi şamil olunan qeyri-neft məhsullarının sayı artırılıb.

Azərbaycan qanunvericiliyinin Ümumdünya Ticarət Təşkilatı tələblərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində işlər görülür.

İyul ayının sonunda Riqada Azərbaycan Ticarət Evi açılacaq.

Yanvar-may aylarında Azərbaycan ilə Macarıstan arasında ticarət dövriyyəsi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 dəfə artıb.

«ASAN xidmət» modeli təqdim olunub

AVRONEST Parlament Assambleyası 24 iyun ayının 24-dən 28-dən keçirilən 7-ci sessiyasında ilk müzakirə qeyri-rəsmi əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə fiziki şəxslər min manatdan üç min manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər üç min manatdan beş min manatadək miqdarda cərimə edilir.

Brüsseldə keçirilmiş sessiya çərçivəsində Aİ və Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrində təhlükəsizlik çağırışları, insan hüquqları və demokratiya, iqtisadi inteqrasiya, enerji təhlükəsizliyi, bu ölkələrə xarici investisiyaların qoyulması, qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin həlli və işçilərin sosial təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi kimi məsələlər müzakirə olunub. Sessiya iştirakçılarına Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin nümayəndəsi tərəfindən «ASAN xidmət» modeli və «ASAN xidmət» çərçivəsində reallaşdırılmış layihələrə bağlı məlumat verilib. Bildirilib ki, operativlik, şəffaflıq, nəzakətlik, məsuliyyət, rahatlıq prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərən «ASAN xidmət»in əsas məqsədi dövlət xidmətləri sahəsində şəffaflığı təmin etmək, korrupsiya hallarının qarşısını almaq, xidmət sahəsində trend innovasiyaları tətbiq etmək və vətəndaşlara xidmət sahəsində aparılan institusional islahatların səmərəliliyini artırmaqdır.

Qeyd olunub ki, Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Əmək Münasibətlərinin Monitorinqi Mərkəzi qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin həlli və işçilərin sosial təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi məqsədilə yaradılıb. Mərkəz əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsinə nəzarətin gücləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər görür və bu sahədə monitorinqlərin təşkilində müasir innovasiyalardan istifadə edir, tikinti sektorunda qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin qarşısının alınması sahəsində monitorinqlərə həyata keçirir. Sessiya iştirakçılarına Dövlət Agentliyi tərəfindən vətəndaşlara xidmət sahəsində aparılan

institusional islahatlar çərçivəsində həyata keçirilən «ASAN Viza», «ASAN kommunal», «ASAN ödəniş» «ASAN Radio», «ABAD» və s. layihələr haqqında geniş məlumat verilib. Tədbirdə iştirak edən millət vəkili Tahir Mirkişilinin sözlərinə görə, AVRONEST Parlament Assambleyasının gündəliyində müxtəlif məsələlərə, o cümlədən Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrinin Aİ-yə inteqrasiyada vətəndaşlara yüksək əksini tapıb: «Tədqirəliyə haldır ki, iyun ayının 26-da sosial inkişaf və təhsil komitəsində müzakirəyə çıxarılan digər məsələlərə yanaşı, Azərbaycanda «ASAN xidmət» layihəsinin təqdimatı da keçirildi. Komitənin əsas müzakirə obyektinə məsələlər arasında vətəndaşlara yüksək xidmət, səmərəli dövlət idarəetməsi, korrupsiya ilə mübarizədə ən yaxşı nümunənin müzakirəsi yer almışdı. Məhz bu nümunə çərçivəsində «ASAN xidmət» layihəsinin bütün tədbir iştirakçılarına nümayiş edilməsi böyük marağa səbəb oldu. «ASAN xidmət»də Azərbaycan vətəndaşları üçün məmnuniyyətin, demək olar ki, 100%-ə çatması, eyni zamanda bu layihələrdə müasir innovasiyalar, mobil ASAN layihələrinin birbaşa göstərilməsi və on müasir texnologiyalarla təmin olunması hər kəsdə maraqa yaradı. AVRONEST Parlament Assambleyasının və eyni zamanda Avropa Parlamentinin deputatları bu layihənin qısa müddət ərzində bu cür müvəffəqiyyətlə və uğurla tətbiq olunmasını qeyd etdilər, layihənin bütün Avropa Birliyi və Şərq Tərəfdaşlığı ölkələri üçün vətəndaş məmnuniyyəti və korrupsiya ilə mübarizədə ən yaxşı layihə kimi qəbul etdilər».

Fəxryyə İKRAMQIZI

VƏTƏNDAŞLARIN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşə qəbul olunan işəgötürənlərdən əmək müqaviləsinin bağlanmasını tələb edin. Əmək müqaviləsi ilk növbədə sosial maraqlarınızın təmin olunmasına xidmət edir və rəsmiləşdirilməmiş əmək fəaliyyətinə razılıqla Siz gələcəkdə dövlətin sosial təminatından və bir sıra üstünlüklərdən məhrum olursunuz.

İşçinin hüquqları və üstünlükləri	Əmək müqaviləsi ilə fəaliyyət göstərdikdə	Əmək müqaviləsiz fəaliyyət göstərdikdə
8 saatlıq iş hüququ	✓	✗
Əmək məzuniyyətindən istifadə hüququ	✓	✗
Peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta hüququ	✓	✗
Xəstəlik və işdən çıxarma müavinətinin tam həcmində alınması hüququ	✓	✗
Gələcəkdə layiqli əmək pensiyasının alınması imkanı	✓	✗
İpoteka və digər kreditləri almaq imkanı	✓	✗
Məhkəmədə hüquqların müdafiəsi	✓	✗

İşəgötürənlə əmək müqaviləsi bağlamaqla və rəsmi əməkhaqqı ödəməyi tələb etməklə Siz gələcəyinizi indidən düşünmüş olursuz. Unutmayın ki, Sizə ödənilən rəsmi əmək haqları - sabah üçün sabit sosial təminatınızın təməlidir!

Bununla bağlı hüquqlarınız pozularsa, vergi ödəyicilərinizə xidmət mərkəzlərinə və ya «195-1» Çağrı Mərkəzinə müraciət edə bilərsiniz.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

beynəlxalq panoram

Fiziki şəxslərin gəlirlərindən 12 faizlik vahid vergi tutulacaq

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin sərəncamına əsasən, 2019-cu il yanvar ayının 1-dən respublikanın vergi siyasətində ciddi dəyişiklik olacaq. «Bütün vətəndaşlar üçün fiziki şəxslərin gəlir vergisindən 12 faiz həcmində vahid vergi dərəcəsi tətbiq edilməklə ömürlük haqqının ödənilməsi fonduna vergi yükü aşağı salınacaq, 12 faizin 0,1 faizi isə fərdi pensiya yığım fonduna yönəldiləcək», - fərmanda qeyd olunmuşdur.

Qeyd edək ki, gəlirləri ömürlük haqqının minimal həcmindən dörd mislinə bərabər və ya ondan az olan vətəndaşlar, əvvəl olduğu kimi, vergi ödəməkdən azad edilirlər. Üzümzə gələn ildən Özbəkistanın vergi siyasətinin təkmilləşdirilməsi konsepsiyası çərçivəsində hüquqi şəxslərin mənfəətindən tutulan vergi 14

faizdən 12 faizə, kommersiya banklarının mənfəət vergisi isə 22 faizdən 20 faizə endiriləcək. Mobil rabitə xidməti göstərən hüquqi şəxslər üçün vergi dərəcəsi 20 faizə qaldırılmışdır. Bununla yanaşı, rentabellik səviyyəsindən asılı olaraq, onlar üçün əlavə mənfəət üzrə vergi çıxılması qaydası ləğv edilmişdir. Dividendlər və faizlər şəklində gəlirlər üzrə ödəmə mənbəyində tutulan gəlir vergisinin dərəcəsi 5 faizə endirilmişdir.

Bundan əvvəl Dünya Bankının nümayəndələri Özbəkistanın Maliyyə Nazirliyində vergi siyasəti ilə bağlı prezentasiya etmişdilər və ekspertlər əlavə dəyər vergisinin dərəcəsinə aşağı salınmağı məsləhət görmüşdülər. Dünya Bankı məqsədli dövlət fondlarına məcburi köçürmələrin ləğv edilməsini isə dəstəkləyir.

Gürcüstan ilə Çin arasında ikitərəfli ticarət sazişi qüvvəyə minib

Bu iki ölkə 2018-ci ilin əvvəlində imzalandıqları sərbəst ticarət haqqında saziş çərçivəsində ikitərəfli ticarət üçün tarifləri aşağı salmışdır. Bu, Çinlə Avrasiya qitəsinə təmsil edən ölkə arasında imzalanmış ilk sərbəst ticarət sazişidir və belə bir addımın atılması Gürcüstan üçün son dərəcə böyük əhəmiyyət daşıyır: Çin həcmində görə bu ölkənin üçüncü, idxal mənbəyi ölçüsünə görə isə ikinci ticarət tərəfdaşdır.

Azad ticarət sazişi Gürcüstanın tariflərinin 95,5 faizinin aradan qaldırılmasını nəzərdə tutur. Saziş qüvvəyə minəndən sonra beş il ərzində Çin də Gürcüstanı aid ticarət pozisiyalarının 93,9 faizinə öz tariflərini ləğv edəcək.

Qeyd edək ki, hələ 2017-ci ildə bu iki ölkə arasında ticarətin həcmi 960 milyon dollara, Çinin Gürcüstandakı birbaşa qeyri-maliyyə investisiyalarının həcmi isə 530 milyon dollara çatmışdı.

Qazaxıstanda ƏDV: kiçik biznes nümayəndələrinə sət xəbərdarlıq

Ticarət dövrüyyəsi təqvim ili ərzində 300 min aylıq hesablaşma göstəricisini (72.150.000 tenge və ya 36.000 manat) keçdikdə vergi ödəyicisi məcburi qaydada əlavə dəyər vergisi uçotuna dayanmalıdır. Bu barədə Astana Dövlət Gəlirləri Departamenti xəbərdarlıq etmişdir.

Qeyd edək ki, Qazaxıstanda qüvvədə olan Sahibkarlıq Məcəlləsinə əsasən, fərdi sahibkarlar və orta illik gəliri aylıq hesablaşma göstəricisindən üç yüz min dəfədən yüksək olmayan hüquqi şəxslər kiçik sahibkar hesab edilirlər.

Dövrüyyənin həcmi artan yekuna əsasən bu şəkildə müəyyənləşdirilir:

1. Yeni yaradılan rezident hüquqi şəxslər, qeyri-rezidentin Qazaxıstan Respublikasında fəaliyyət göstərən filialları, nümayəndəlikləri üzrə - ədliyyə orqanlarında dövlət (uçot) qeydiyyatına durduğu tarixdən;
2. Fərdi sahibkar kimi dövlət vergi orqanlarında yeni uçot qeydiyyatına alınmış fiziki şəxslər üzrə - vergi orqanlarında uçot qeydiyyatına alındığı tarixdən;
3. Cari təqvim ilində vergi orqanının qərarına əsasən ƏDV uçot qeydiyyatından çıxarılmış vergi ödəyiciləri üzrə - vergi orqanının qərarına əsasən ƏDV üzrə qeydiyyatdan çıxma tarixindən sonrakı tarixdən;

4. Digər vergi ödəyiciləri üzrə - cari təqvim ilinin yanvar ayının 1-dən. Minimum dövrüyyənin artdığı zaman ərizənin verilmə müddəti - ƏDV üzrə qeydiyyata alınma müddəti dövrüyyə müəyyənləşdirilmiş minimum həddi keçdikdə həmin ayın sonuna ən azı 10 təqvim günü qalmış.

ƏDV uçotuna alınmaq üçün aşağıdakı qaydalardan birinə əsasən ərizə ilə vergi orqanına müraciət etmək tələb olunur:

- vergi orqanına gəlməklə kağız daşıyıcıda;
- elektron formada.

Ərizə vermiş şəxslər qeydiyyata durmaq barədə ərizəni verdikləri tarixdən ƏDV ödəyiciləri hesab edilirlər. Vergi orqanı ərizə verildikdən sonra ərizə vermiş şəxsi bir iş günü ərzində ƏDV ödəyicisi kimi qeydiyyata alır. ƏDV üzrə qeydiyyat uçotuna

durmaq üçün ərizə verməmiş şəxslər aşkar olunduqda vergi orqanı həmin halın aşkar edildiyi tarixdən etibarən beş gündən gec olmayaraq aşkar olunmuş vergi ödəyicisinə Qazaxıstan Respublikasının vergi qanunvericiliyinin pozulmasının aradan qaldırılması ilə bağlı xəbərdarlıq bildirişi göndərir. Əgər vergi ödəyicisi qanunla müəyyənləşdirilmiş müddət ərzində vergi uçotuna dayanmaq üçün ərizə verməzsə, vergi orqanı vergi ödəyicisinin bank hesabları üzrə xərcəmə əməliyyatlarını dayandırılması barədə sərəncam verir.

Bu məsələ ilə bağlı başqa hal nəzərdə tutulmadıqda, ƏDV üzrə uçota durması məcburi olmayan şəxslər Vergi Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə (maddə 82.1) əsasən aşağıda göstərilən qaydalardan biri əsasında qeydiyyata alınabilir:

- vergi orqanına gəlməklə kağız daşıyıcıda ərizə verməklə;
- elektron formada ərizə verməklə;
- rezident hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı zamanı biznes-identifikasiya nömrələrinin milli reyestrində qeydiyyata alınmaqla.

Belarusda bütün kassalar vergi nəzarəti sistemində bağlanmalıdır

Vergilər və Yığımlar Nazirliyinin məlumatında bildirilmişdir ki, Nazirlər Sovetinin və Milli Bankın qərarında müəyyən edilmiş müddətlərə əsasən, 2018-ci ilin iyul ayının 1-dən Belarus Respublikasının ərazisində olan hüquqi şəxslər üçün nağd pul vəsaitlərinin vergi orqanlarının nəzarəti vasitəsilə quraşdırılmış kassa cihazlarının tətbiqi ilə qəbul edilməsi öhdəliyi müəyyənləşdirilmişdir.

Nazirlik tərəfindən aparılmış dəqiqləşdirilməyə əsasən, yeni qayda vilayət və rayon tabeliyində, eləcə də Minskdə fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərə şamil edilmir, çünki qayda həmin yerlərdə əvvəldən qüvvəyə minmişdir. Faktiki olaraq yeni cihaz quraşdırılmamış kassalarla daha yarım il - 2019-cu il yanvarın 1-dək işləmək yalnız o halda mümkün olacaqdır, 2018-ci il iyulun 1-dək respublikanın «Vergilər və yığımlar üzrə məlumat-nəşr mərkəzi» unitar müəssisəsi ilə mülki-hüquqi müqavilə bağlanmış olsun.

Nazirlikdən bildirilmişdir ki, yeni nəzarət cihazı quraşdırılmamış kassa cihazlarından istifadə müddətinin keçməsi üçün inzibati məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

rən hüquqi şəxslərə şamil edilmir, çünki qayda həmin yerlərdə əvvəldən qüvvəyə minmişdir. Faktiki olaraq yeni cihaz quraşdırılmamış kassalarla daha yarım il - 2019-cu il yanvarın 1-dək işləmək yalnız o halda mümkün olacaqdır, 2018-ci il iyulun 1-dək respublikanın «Vergilər və yığımlar üzrə məlumat-nəşr mərkəzi» unitar müəssisəsi ilə mülki-hüquqi müqavilə bağlanmış olsun.

Nazirlikdən bildirilmişdir ki, yeni nəzarət cihazı quraşdırılmamış kassa cihazlarından istifadə müddətinin keçməsi üçün inzibati məsuliyyət nəzərdə tutulmuşdur.

Kanada cavab tədbirləri görür

Kəçən həftənin sonunda hökumətin yaydığı açıqlamada bildirilmişdir ki, ABŞ-nin alüminium və polad idxalı üçün əlavə rüsum tətbiq etməsinə qarşı Kanada da cavab tədbiri görmək, rüsum və yığımlar tətbiq etmək niyyətindədir. Beləliklə, baş nazir Castin Tryudonun rəhbərlik etdiyi hökumətin tərtib etdiyi siyahı əsasında iyulun 1-dən ABŞ-dən Kanadaya idxal edilən mallar üçün 10 və 25 faiz həcmində rüsum tətulur.

Qeyd edilmişdir ki, kəçup, otbiçən aqreqlər və mühərriqli qayıqlar üçün nəzərdə tutulan vergilərin Kanadanın dövlət büdcəsinə 12,6 milyard dollar əlavə gəlir gətirəcəyi gözlənilir. O da nəzərdən yayınmır ki, rüsum tətbiq edilməsi planlaşdırılmış ABŞ mallarının siyahısı tərtib olunarkən iqtisadi mülahizələrdən

daha çox siyasi amillərə üstünlük verilmişdir. Məsələn, Kanada hər il ABŞ-dən cəmi 3 milyon dollar dəyərində yoğurt idxal edir və həmin məhsulun əksər hissəsi Viskonsin ştatından gətirilir. Artıq bu məhsul üçün 10 faizlik rüsum tutulmağa başlanmışdır. Respublikalar Partiyasının üstünlük təşkil etdiyi Tennessi və Kentukki ştatlarından gətirilən viski də siyahıya bu cür yanaşma əsasında salınmışdır.

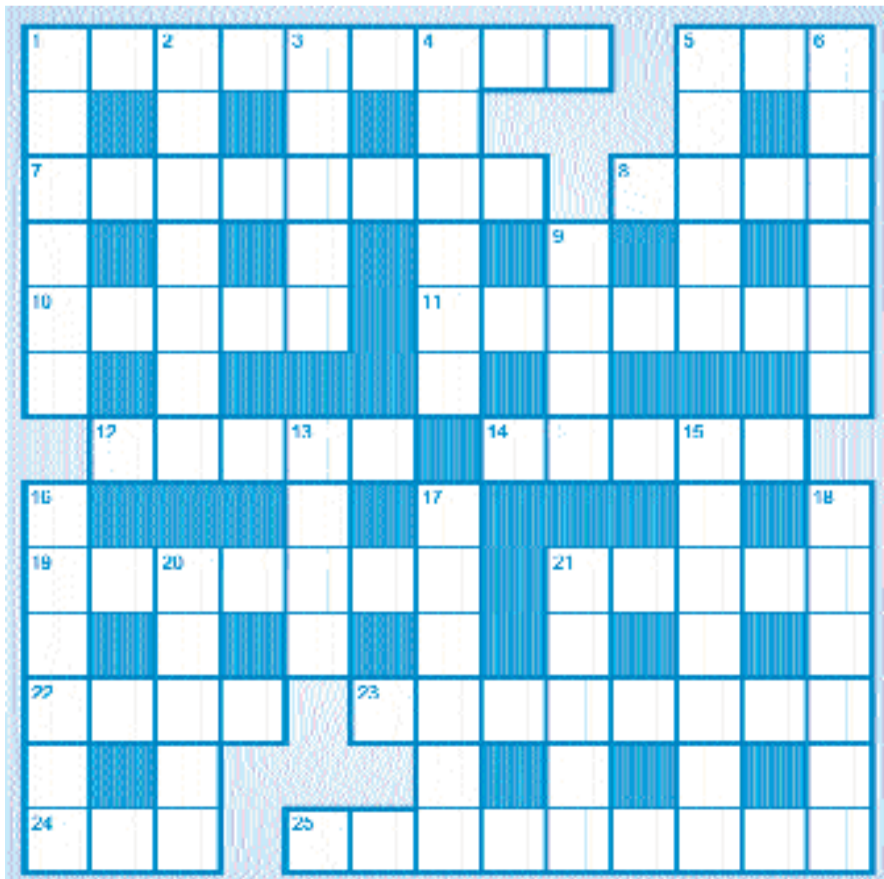
Kanada hökumətinin açıqlamasında bildirilmişdir ki, bu, heç də eskalasiya kimi qəbul edilməməlidir və onlar buna yol verməzlər: belə bir qərarın verilməsi ABŞ hökumətinin hərəkətinə cavabdır. Bu addım atılarkən hər bir dollar nəzərə alınmışdır. Bundan əlavə, Kanada hökuməti polad və alüminium hasilatı sənayesinə hər il 1,5 milyard dollar subsidiya ayırır.

Özbəkistanda xeyli sayda vergi əməkdaşı işdən çıxarılıb

Ölkənin Vergilər Komitəsinin mətbuat xidmətinin açıqladığı rəsmi məlumata əsasən, vergi orqanları sıralarından 1245 əməkdaş xaric edilmişdir. Bundan əlavə, pərakəndə ticarət və xidmətlərin göstərilməsi sahəsində qanun pozuntularının qarşısının alınması üzrə baş idarə və onun ərazilərində fəaliyyət göstərən bölmələri də ləğv edilmişdir. Açıqlamaya əsasən, bu addım korrupsiya hallarının aradan

qaldırılması məqsədilə atılmışdır. Komitədən təsdiq edilmişdir ki, təsərrüfat subyektlərinin yoxlanılmasına müvəqqəti qadağa qoyulmuşdur.

Dövlət Vergi Komitəsinin sahibkarlara müraciətində göstərilmişdir ki, vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən hər hansı korrupsiya və ya əsasən sıxışdırılma halları olarsa, komitənin qaynar xətt telefonlarına zəng edə bilərlər.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Bilyard oyununda şarvurma üsullarından biri; 2.Görüş; 3.Rusiya-da çay; 4.Bərdə rayonunda kənd; 5.Hind okeanında dəniz; 6.Nəfəsləndirici; 7.İtaliyanın uşaq ədəbiyyatı yazıçısı Karlo Kollodinin qəhrəmanı. Bu qəhrəman yalançılığın rəmzi hesab edilir; 8.Estoniyada çay; 9.Oksigenin dəyişilmiş şəkli olub, qüvvətli oksidləşdirici və zərərli təsirlər törətən xassəyə malik qaz; 13.Ehtiras, şiddətli istək, arzu, meyil; 15.Ötən əsrin əvvəllərində ABŞ-nin lüks sinfinə aid avtomobil markası; 16.Səslənməsinə görə eyni olan, lakin yazılışına görə fərqlənən sözlər; 17.Türkiyə Cümhuriyyətinin paytaxtı; 18.Kimyəvi element. Portativ texnikanın (mobil telefon, planşet, oyun konsolları və s.) akkumulyator batareyalarında geniş istifadə olunur; 20.Ağacdan hazırlanmış konus formalı nəfəsləndirici musiqi aləti; 21.Almaniyada çay. **Soldan sağa:** 1.Çarlz Darvinin baxışlarına əsaslanan, Yer kürəsində üzvi aləmin materialist təkamülü nəzəriyyəsi; 5.Vulkanik küldən yaranan, maqma mənşəli dağ süxuru; 7.İtaliyanın uşaq ədəbiyyatı yazıçısı Karlo Kollodinin qəhrəmanı. Bu qəhrəman yalançılığın rəmzi hesab edilir; 8.Estoniyada çay; 9.Oksigenin dəyişilmiş şəkli olub, qüvvətli oksidləşdirici və zərərli təsirlər törətən xassəyə malik qaz; 13.Ehtiras, şiddətli istək, arzu, meyil; 15.Ötən əsrin əvvəllərində ABŞ-nin lüks sinfinə aid avtomobil markası; 16.Səslənməsinə görə eyni olan, lakin yazılışına görə fərqlənən sözlər; 17.Türkiyə Cümhuriyyətinin paytaxtı; 18.Kimyəvi element. Portativ texnikanın (mobil telefon, planşet, oyun konsolları və s.) akkumulyator batareyalarında geniş istifadə olunur; 20.Ağacdan hazırlanmış konus formalı nəfəsləndirici musiqi aləti; 21.Almaniyada çay. **Soldan sağa:** 1.Çarlz Darvinin baxışlarına əsaslanan, Yer kürəsində üzvi aləmin materialist təkamülü nəzəriyyəsi; 5.Vulkanik küldən yaranan, maqma mənşəli dağ süxuru; 7.İtaliyanın uşaq ədəbiyyatı yazıçısı Karlo Kollodinin qəhrəmanı. Bu qəhrəman yalançılığın rəmzi hesab edilir; 8.Estoniyada çay; 9.Oksigenin dəyişilmiş şəkli olub, qüvvətli oksidləşdirici və zərərli təsirlər törətən xassəyə malik qaz; 13.Ehtiras, şiddətli istək, arzu, meyil; 15.Ötən əsrin əvvəllərində ABŞ-nin lüks sinfinə aid avtomobil markası; 16.Səslənməsinə görə eyni olan, lakin yazılışına görə fərqlənən sözlər; 17.Türkiyə Cümhuriyyətinin paytaxtı; 18.Kimyəvi element. Portativ texnikanın (mobil telefon, planşet, oyun konsolları və s.) akkumulyator batareyalarında geniş istifadə olunur; 20.Ağacdan hazırlanmış konus formalı nəfəsləndirici musiqi aləti; 21.Almaniyada çay.

Nəfəsləndirici musiqi aləti

24.Ağacdan, qamışdan ya da bürüncdən qayırılan üfləmə musiqi aləti; 25.Kimyəvi element. Lantanoidlərə mənsub nadir metal.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Biplan; 2.Çay; 3.İkona; 4.Fiasko; 5.Palau; 6.Məzmun; 9.Anan; 13.Reis; 15.Aspirin; 16.Bofort; 17.Oktava; 18.Planer; 20.Enuqu; 21.Nidri. **Soldan sağa:** 1.Bibliofili; 5.Pim; 7.Petronas; 8.Blüz; 10.Ably; 11.Kenquru; 12.İnarə (Quliyeva); 14.Andar; 19.Obelisk; 21.Nepal; 22.Oğuz; 23.Mandarin; 24.Tiu; 25.Stasionar.

idman

UCI Bakıda çəkilən şəkli

Bu günlərdə Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının (UCI) növbəti aylıq hesabat jurnalı işıq üzünə çıxıb və quruma üzv olan 190 milli federasiyaya göndərilib. Jurnal bizim üçün əhəmiyyətli edən əsas məqam iyunun 5-9-da paytaxtımızda keçirilən BMX üzrə dünya çempionatına yer ayrılması və Bakı yarışında çəkilən şəklin UCI tərəfindən «Təşəkkürlər Bakı! Bu, heyranedicə dünya çempionatı idi» adı altında ayın fotosu elan edilməsidir.

Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının prezidenti David Lappartinin milli federasiyalara ünvanladığı müraciətində BMX üzrə Bakı dünya çempionatına da yer ayrılıb: «İyunun əvvəlində Bakıda keçirilən dünya çempionatı zamanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

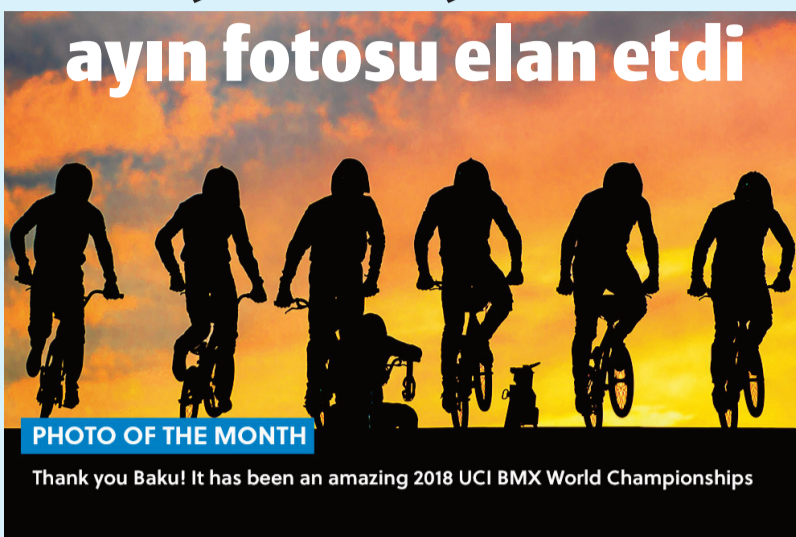

PHOTO OF THE MONTH

Thank you Bakı! It has been an amazing 2018 UCI BMX World Championships

cənab İlham Əliyevlə görüşmək şərəfinə nail oldum. Apardığımız müzakirələr olduqca ümidvericidir və bu, ölkədə velosiped idmanının

gələcəyi ilə bağlı nikbin düşüncəyə əsas verir. Şübhəsiz, Azərbaycan hazırda özünü bu sahədə təsdiqləmiş ölkədir».

Grossmeisterimiz favoritdir

Bu gün İspaniyanın Barbera-del-Valyes şəhərində 41-ci şahmat festivalı start götürür. Open «A» turnirində 18 ölkədən 89 şahmatçı, o cümlədən 17 grossmeister iştirak edir.

Azərbaycan grossmeisteri Qədir Hüseynov (2654)

turnir reyting-favoritidir. İkinci yerdə Reynaldo Ortiz Suarez İsan gəlir. Üçüncü yerdə 2545 reyting əmsali ilə Azərbaycan təmsilçisi Namiq Quliyev qərarlaşıb. Şahmat turniri İsvetçə sistemi üzrə keçiriləcək və 9 turdan ibarət olacaq.

«Qarabağ»-lı braziliyalı «Astana»da...

«Qarabağ»dan ayrılan Azərbaycan millisinin yarımmüdafiəçisi Riçard Almeйда karyerasını Qazaxıstanda davam etdirəcək. Braziliyalı futbolçu «Astana» klubu ilə anlaşılıb. Bir müddət öncə «Qəbələ»dən ayrılan və hazırda «Astana» klubunun baş məşqçisi təyin olunan Roman Qriqorçukun dəvətini müsbət qarşılayan yarımmüdafiəçi yeni klubu ilə ikillik müqavilə imzalayacaq. Riçard Almeйда Qazaxıstanda ilə bir milyon dollar qazanacaq. Xatırladaq ki, Almeйда 2011-ci ildən «Qarabağ»ın şərəfin qoruyub. O, Ağdamın «Qarabağ» klubunun heyətində 141 oyunda 33 qola imza atıb. Azərbaycan vətəndaşlığını alan Braziliya əsilli futbolçu 2017-ci ildən milli komandamızın formasını geyinir.

«Rusiya 2018»: dördüncü finala doğru...

Rusiya çempionatının səkkizdəbir final mərhələsinə yekun vurulub. İyulun 3-də son iki oyun - İsveç-İsvetçə və İngiltərə-Kolumbiya qarşılaşmaları ilə dördüncü final mərhələsinin iştirakçılarının adı bəlli olub. İsveçrəni 1:0 hesabı ilə məğlubiyətə uğradan İsveç milli növbəti tura adlayıb. İngilislər isə yalnız matçsonrası penalti zərbələri hesabına kolumbiyalıları məğlub etməyi bacarıblar (əsas vaxt - 1:1).

Xatırladaq ki, səkkizdəbir final mərhələsinin ilk oyununda Fransa milli argentinalıları məğlub edib (4:3), Urquvay Portuqaliya yığmasından üstün olub (2:1). Play-off mərhələsinin ən gözəlməz hesabı ev sahibi Rusiya və İspaniya milli arasında qeyd alınıb. Oyunun əsas vaxtı və əlavə olunmuş dəqiqələri 1:1 hesabı ilə başa çatdısa da, 11 metrlik cərimə zərbələrində ruslar dəqiq olublar - 4:3. Həmçinin Xorvatiya-Danimarka oyununda da əsas vaxtda qalib müəyyənləşməyib. On bir metrlik cərimə zərbələrində Xorvatiya milli dördüncü final mərhələsinə vəsiqə qazanıb (3:2). Braziliya yığması Meksika millisindən (2:0), Belçika isə yaponlardan üstün olub (3:2).

Beləliklə, dördüncü final mərhələsində Urquvay milli Fransa yığması ilə, Rusiya Xorvatiya ilə, Braziliya Belçika ilə, İsveç milli isə İngiltərə ilə qarşılaşacaq.

Mundialın dördüncü final mərhələsinin görüşləri iyulun 6-7-də, yarımfinal matçları isə iyulun 10-11-də oynanılacaq. Üçüncü yer uğrunda görüş iyulun 14-də, final qarşılaşması isə iyulun 15-də keçiriləcək.

Seneqal yeni qaydalardan narazıdır

Seneqal Futbol Federasiyası (FSF) FIFA-ya iki məktub göndərmişdir. Bu məktublarda dünya çempionatında play-off mərhələsində çıxış üçün feyrləy meyari qaydasına yenidən baxılması xahiş olunur.

2018-ci il dünya çempionatının qrup mərhələsinin yekunlarına əsasən Seneqal və Yaponiya yığmalarının göstəriciləri eyni olub, lakin seneqallılarla müqayisədə daha az sarı vərəqə almış Yaponiya yığması əlavə

göstəricilərə görə play-off mərhələsinə çıxıb.

DC-2018-in qrup mərhələsində Asiya komandası Polşa yığması ilə yekun matçın 75-ci dəqiqəsindən etibarən hücumu dayandırır. Nəticədə Yaponiya yığması bu görüşdə 0:1 hesabı ilə məğlub olub.

Seneqal Futbol Federasiyasının məktublarından birində deyilir: «Federasiya belə hesab edir ki, Yaponiya yığması Polşa ilə matçın hesabı onu qane etməyə başlayanda Yaponiya yığması sö-

zün hərfi mənasında oyunu dayandırır. Yaponiya yığmasının məşqçisi matçdan sonra mətbuat konfransında bu faktı inkar etmədi. Biz buna görə şokda idik. Gələcəkdə FIFA bu cür oynayan komandalara cəzalandırmalıdır».

Seneqal Futbol Federasiyası təəssüflənir ki, Yaponiya yığması özünün cəzasız qalacağını hiss edərək feyrləy prinsiplərinə əməl etməyib. Belə hallarda vərəqələrin sayılması qaydasının mənası yoxdur».

mozaika

mədəniyyət

Həmyerlimiz haqqında film çəkilir

Gürcüstanda «Azərbaycan qadını» adlı filmin çəkilişlərinə başlanılıb. 2008-ci ildə Gürcüstanda baş verən müharibədə real hadisələrdən bəhs edən filmin əsas süjeti qəhrəmanlıq göstərərək uşaqları xilas etməsi təşkil edir. Müəllif və ssenaristi Mehman İsgəndərov, rejissoru Georgi Kikaleişvili olan filmdə azərbaycanlı və gürcü aktyorlar rol alıblar. Ekran əsərinin qəhrəmanı olan azərbaycanlı qadın hazırda həyatda olmasa da, onun yaratdığı həyat hekayəsi izsiz itməməli və gələcək nəsillərə ötürülməlidir.

Gürcüstanda baş verən müharibənin dəhşətlərindən qorxuya düşən insanlar, xüsusən də uşaqlar müxtəlif yerlərə qaçırırlar. Müharibənin ağır-acısının dəhşətlərinin şahidi olmuş azərbaycanlı qadın tapdığı evsiz gürcü uşağını hi-məyəyə götürür və onu Gürcüstanda qaytarmağa çalışır. Xocalı soyqırımının dəhşətlərini gören qadın həm də yaxşı başa düşür ki, özgə uşağı olmur.

Bir sözlə, «Azərbaycan qadını» filmi müharibənin ağır-acısı ilə yanaşı, insanlara gürcü və Azər-

bayan xalqları arasında möhkəm dostluğun olduğunu xatırladır. Filmin premyerası avqustun 8-nə nəzərdə tutulub.

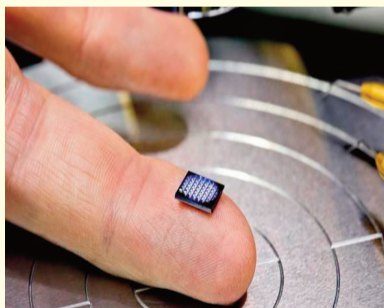
tehnologiya

Ən kiçik kompüter

ABŞ-in Miçiqan Universitetinin alimləri ən kiçik kompüter hazırlayıblar. Eni 0,3 millimetr təşkil edən bu kompüter düyü dənəsinin yanında çox kiçik görünür.

Miçiqan Universitetinin yeni mikrokomputeri enerji kəsilmədən bütün məlumatı itirir. Yeni qurğuya prosessor, simsiz ötürücü aparat və qəbul edicilərə malikdir. Bu kompüter görünən işıq vasitəsilə məlumatları qəbul edir və ötürür.

«Michigan Micro Mote» kompüterini xərçəng xəstəliyinin tədqiqi, qlaukomanın diaqnostikası üçün gözdaxili təzyiqlin ölçülməsi, neft rezervuarlarının və biokimyəvi proseslərin monitorinqi, kiçik ilbizlərin tədqiqi üçün istifadə edilə bilər.

İki kameralı noutbuk təqdim edilib

«Asus» şirkəti «Computex-2018» beynəlxalq informasiya texnologiyaları sərəjisi çərçivəsində «Project Precog» konseptual noutbukunu nümayiş etdirir. Qurğuya klaviatura əvəzinə ikinci sensor ekran quraşdırılıb. Noutbuk iki sensor displeyden ibarətdir. Onlardan biri klaviatura rolunu oynayır. İstifadəçi klavişli sahəni öz istəklərinə uyğun quraşdırıla bilər. Həmçinin kompüterin hər iki tərəfini 180 dərəcə açaraq ondan böyük display kimi istifadə etmək mümkündür.

«Project Precog» noutbukunun satışa çıxarılması barədə məlumat verilmir.

cəmiyyət

Kosmos dövləti təqdim edilib

Yer üzündə yaşamağı maraqlı hesab edən insanlar üçün «Asqardiya» kosmos dövləti gələcəkdə Ay peykində yaradılacaq yeni koloniyada məskunlaşmağı təklif edir.

«Reuters» agentliyinin xəbərinə görə, Yunanının keçmiş imperator sarayı «Hofburq»da Azərbaycan mənsəli rusiyalı sahibkar İqor Aşurbəyli tərəfindən 20 ay əvvəl yaradılmış və artıq 200 min vətəndaş, konstitusiyaya və parlamentə olan «Asqardiya» kosmos dövlətinin təqdimat mərasimi keçirilib. İqor Aşurbəyli mərasimdə bildirib ki, «Asqardiya» dünyanın ən iddialı layihələrindən biridir. Bu layihə çərçivəsində qarşıdakı

10 ildə Ayda 150 milyon əhali üçün süni qravitasiya yaradılması, «kosmos tağlarının» quraşdırılması

da formalaşdırılıb. «Asqardiya» dövləti Nors (german-Skandinaviya) mifologiyasında səma krallığı Asqardın adı ilə bağlıdır. İ.Aşurbəylinin sözlərinə görə, hazırda kosmos dövlətinin vətəndaşları arasında BMT üzvü olan 193 ölkənin hamısının sakinləri var. İnternet vasitəsilə vətəndaşlıq müraciəti pulsuzdur və vətəndaşlar intellekt əmsalına görə seçilir. Yaxın 10-15 ildə Ayda «fəza tağlarının» tikintisinə başlanılacaq, 25 il sonra isə Yer təbii peykində daimi yaşayış üçün şərait yaradılacaq. Vətəndaşlıq alan hər bir asqardiya illik 100 avro məbləğində üzvlük haqqı ödəyir.

incəsənət

Əsrin hüduklarını aşan sənətkar

Moskvada Rusiya Milli Musiqi Muzeyində də Azərbaycan xalq artisti, SSRİ və Azərbaycan Xalq artisti, Lenin mükafatı laureatı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, akademik Qara Qarayev anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş «Əsrin hüduklarını aşan sənətkar» adlı sərəjisi açılıb. Sərəjisi Rusiya Mədəniyyət Nazirliyinin, Azərbaycan Mədəniyyət Nazirliyinin, Azərbaycanın Moskvadakı səfirliyinin dəstəyi və Heydər Əliyev Fondunun iştirakı ilə təşkil edilmişdir.

Muzeyin direktoru Mixail Brızaqov çıxışında sərəjinin təşkilatçı ideyasının necə yarandığından, müxtəlif fondlardan, Rusiya və Azərbaycan muzeylərindən, şəxsi kolleksiyalardan böyük sərəjisi eksponatlar toplandığından danışıb. Amma sərəjinin ən maraqlı eksponatı, şəksiz ki, Tahir Salahovun dünya şöhrətli «Bəstəkar Qara Qarayev portreti» əsəridir. Qeyd edək ki, bu əsər 1962-ci ildən Tretyakov Qalereyasından kənarında nümayiş etdirilməyib.

Sərəjisi ilə tanışlıqdan sonra Qara Qarayev əsərlərindən ibarət konsert olub. Konsertdə beynəlxalq müsabiqələr laureatı Riad Məmmədov, Prezident təqaüdüçüsü, P.İ.Çaykovski adına Moskva Dövlət Konservatoriyasının tələbəsi Nazxanım Dada-

şova, Rusiya Teatr Sənəti İnstitutunun məzununa Ayla Dobrev, skripkaçı Stanislav Samoylov çıxış ediblər.

Açılışda Rusiya ictimaiyyətinin, paytaxtın ali musiqi məktəblərinin, Rusiya XİN-in, Rusiya Federsiyası Mədəniyyət Nazirliyinin nümayəndələri, bəstəkarın ailə üzvləri, habelə Azərbaycan diasporunun təmsilçiləri iştirak ediblər. Sərəjisi avqustun 26-dək davam edəcək.

Türk dünyasının inciləri

İyunun 29-da R. Behbudov adına Azərbaycan Dövlət Mahnı Teatrında Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı - TÜRKSOY-un 25 illiyinə həsr olunmuş «Türk dünyasının inciləri» adlı konsert proqramı təqdim olunub.

Konsertdən əvvəl çıxış edən TÜRKSOY-un baş katibi Düsen Kaseinov təşkilatın yubileyi münasibətilə keçirilən tədbirin türk xalqlarının möhkəm dostluğunu bir daha nümayiş etdirdiyini vurğulayıb. Qeyd edib ki, TÜRKSOY 1994-cü ildən başlayaraq zəngin ümumtürk mədəniyyətinin təbliği və dünyaya tanıtılması istiqamətində mühüm layihələrə imza atmaqdadır. Qurumun ənənəvi layihələrindən biri də türk dünyasının görkəmli mədəniyyət, ədəbiyyat, incəsənət xadimlərinin şərəfinə xatirə ilinin keçirilməsidir.

Təşkilatın ölkəmizlə əlaqələrini yüksək qiymətləndirən D.Kaseinov deyib ki, TÜRKSOY müxtəlif beynəlxalq forumlarda yaxından iştirak edir, türkdilli xalqların mədəniyyətinin təbliğini həyata keçirir. «Təşkilatın 25 illiyinin keçirilməsi Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin və görkəmli bəstəkar Qara Qarayev 100 illiyinin qeyd edilməsi ilə üst-üstə düşür. Biz təşkilatımızın 25 illiyini bu ilin sonunadək müxtəlif tədbirlərlə qeyd edəcəyik. Yubiley tədbirləri Azərbaycanla yanaşı, digər türkdilli ölkələrdə də qeyd olunacaq. Belə tədbirlər mədəniyyətimizə və dostluğumuza olan hörmətin göstəricisidir», - deyərək baş katib söyləyib.

Tədbir F.Əmirov adına Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs ansambli, Qazaxıstanın «Murager» mahnı və rəqs ansambli, habelə Türkiyə, Özbəkistan, Qırğızıstan, Başqırdıstan və Tuvadan dəvət olunmuş musiqiçilərin təqdimatında konsert proqramı ilə davam edib. Konsertdə türk dünyasının görkəmli bəstəkarlarının əsərləri səsləndirilib.

Müdrilər deyib ki...

«Yaşadığın ömürdən həzz almağı bacarmaq - iki dəfə yaşamaq deməkdir».

Mark B.Martsial (40-104)

